

Adzele- Harijs Grāvis
Gaujiēna
1111-2011 *Senatne un
mūsdienas*

GAUJIENAS PAGASTA ĪSS VĒSTURISKS APSKATS

Gaujienas senākais nosaukums Agzele pirmoreiz minēts 1111. gadā Novgorodas laika grāmatā. 1238. gadā Gaujas labajā krastā, varbūtējā senlatviešu Adzeles pilskalnā, uzcēla Livonijas ordeņa pili, kas kļuva par pilsnovada centru un pastāvēja 464. gadus – nopostīta 1702. gadā Ziemeļu kara laikā. No 1702.–1918.g. Gaujienas pilsnovads bija Krievijas sastāvā un te saimniekoja vācu muižnieki Delvigi, Rautenfeldi un Vulfi. 1822. gadā pilsnovads nodibinājās par pagastu. Bija sava pagasta tiesa, pagasta vecākais un skrīveris. Agrākie pagasta nosaukumi: Gaujienas pagasts, vāciski Schloss Adsel, krieviski Adzeļskaja. Teritorija vairākas reizes ir mainījusies. Gaujienas pagastam 1895.g. pievienoja Sikšņu pagastu, 1897.g.– Grundzāles pagastu, bet 1902.g.– Bormaņu pagastu. Pēc 1923. gada atdalījās Bormaņi un Grundzāle. 1935. gadā Gaujienas pagasta platība bija 23200 ha. (fakti no enciklopēdijas “Latvijas pagasti” 307. lpp.)

1945. gadā pagasti tika sadalīti ciemos. Gaujienas pagastā izveidoja Vidagas ciemu un Gaujienas ciemu. Vidagas ciema izpildkomiteja atradās Vidagā, Gaujienas ciema izpildkomiteja Gaujienā, Dārza mājā. Abi ciemi ietilpa Gaujienas pagastā – izpildkomiteja atradās Virešos– vecajā pagasta namā. Toreiz Gaujienas pagasts ietilpa Valkas apriņķī.

1949. gada 31. decembrī apriņķus sadalīja – Valkas, Apes un Alūksnes rajonos.

1950. gada janvārī galīgi beidza pastāvēt Gaujienas pagasts un patstāvīgi sāka darboties Gaujienas ciems – izpildkomiteja strādāja “Andrišos”. Vidagas ciema izpildkomiteja sāka strādāt vecajā pagasta namā Virešos un šo ciemu sāka saukt par Virešu ciemu. Abus ciemus iekļāva Apes rajonā. Gaujienas ciems 1956. gada 30.martā tika pievienots Smiltenes rajonam, savukārt 1962. gada 18. decembrī – Valkas rajonam. 1967. gada 10. janvārī Gaujienas ciems tika iekļauts atjaunotajā Alūksnes rajonā.

1967. gada februārī Gaujienas pagastam pievienoja daļu no Valkas rajona Zvārtavas pagasta Gaujas kreisā krasta, un kopš šī laika pagasta teritorija nav mainījusies.

Daudzveidīga un bagāta ir Gaujienas novada daba, ar spilgtiem piemēriem iekļaujoties Eiropas Savienības aizsargājamo teritoriju tīklā Natura 2000. Gaujienas pagasta teritoriju šķērso Vidusgaujas zemiene ar vidējo augstumu 50–90 m virs jūras līmeņa, augstākā virsotne ir Sarukalns– 98 m virs jūras līmeņa, bet lielākā daļa ir lēzeni viļņoti līdzenumi. Ieplakās izvietojusies lieli purvu masīvi: Lepuru, Melnsalas, Sloku, Kaulezera un Kalna purvi. Pagasta teritorijā pamatīezus veido devona periodā izveidojušies nogulumi – dolomīti, kas pienāk ļoti tuvu zemes virspusei un vairākās vietās atsedzas.

Gleznainā un likumainā upe Gauja tek pa pagasta rietumu daļu 21 km garumā un ietilpst Ziemeļgaujas aizsargājamo ainavu apvidū. Gaujas krastos izveidojušās gravas, upē ietek neskaitāmi avoti, upes ielejai raksturīgā dabisko mežu, pļavu un vecupju mozaika ietver nozīmīgas īpaši aizsargājamu biotopu platības, kas dod mājvietu daudzām retām ķērpju, sēņu, augu un dzīvnieku sugām. Pagasta vienīgā ezera– Zvārtavas ezera platība ir 25 ha. Teritorijas ūdeņus uz Gauju nes Palsa, Zvārtavas upīte, Poļakas upīte, Meriliņupīte un Alkšņupīte, kura pieder pie tā sauktajām karsta upēm, kurās vērojamas karsta kritenes, jeb ūdensrijēji.

Dabas liegumi: Melnsalas purva ornitoloģiskais liegums, kurā mīt 20 aizsargājamo putnu sugas, Lepuru purva dzērvenāju liegums un Sloku purvs. Gaujienas priedes – Rātes sils, kurā atrodas barona Vulfa kapliča (tagad tikai drupas). Viens

no ievērojamākiem geoloģiskajiem pieminekļiem Baltijā ir Atzeles dolomīta slāņu stratotips, senās dolomīta lauztuves pie Gaujienas internātskolas. 1820. gadā Tartu universitātes profesors M. Engerharts te atrada senu jūras pleckāju pārkmeņojumus, kas vēlāk – 1840. gadā ļāva konstatēt, ka Latvijā ir devona nogulumi. Joprojām geologi turpina pētījumus un ir atraduši pleckāju pārkmeņojumus arī tagad. Tas liecina, ka vairāk nekā pirms 40 miljoniem gadu te bijusi jūra. Ģeoloģiskais liegums Kalamecu–Markuzu gravas ar 18 m platumu un 12 m dziļumu, dolomīta atsegumiem, kas veido savdabīgu, pat pirmatnīgu dabas ainavu.

Gaujienā ir ievērojami kultūrvēsturiskie objekti. Arheoloģijas pieminekļi ir senkapi un pilskalns. Arhitektūras pieminekļi ir Livonijas ordeņu pilsdrupas un Gaujienas muižas apbūves ansamblis, no kura saglabājušās 17 arhitektoniskas būves. Visvecākā ir muižas klēts – celta 1788. gadā. Visskaistākā un jaunākā no muižas ansambļa ēkām ir jaunā pils, kuru barons Jūliuss fon Vulfs uzcēla 1850. gadā. Pils celta klasicisma stilā un rotāta ar kolonām. Pirmajā stāvā daudzās telpās ir oriģinālās parketa grīdas. Savdabīgi veidots zāles interjers, bet kapelā ir saglabājies griestu gleznojums. Pili kopš 1922. gada ir Gaujienas vidusskola.

Ievērojams arhitektūras piemineklis ir Zvārtavas muižas komplekss, kurā visievērojamākā ir pils – celta 1881. gadā eklektisma stilā gotikas formās. Kaļķakmeņu mūra greznās celtnes ārējā tēla izteiksmību vairo sarkano ķieģeļu apdare. Tagad Zvārtavas pils ir Latvijas Mākslinieku savienības īpašumā.

Gaujienas pagasta tautas celtniecības koka mantojuma ēku ir daudz, bet visievērojamākās ir Mācītājmāja un Palšu muižiņas dzīvojamā māja. Mācītājmāja ir viena no vecākajām koka būvēm Gaujienas pagastā – uzcelta “Kaķiškalnā” 1761. gadā. Pēc Gaujienas baznīcas uzspridzināšanas (1944. gadā) tur notiek dievkalpojumi.

Mācītājmāja, Palšu muižas dzīvojamā māja, Gaujienas jaunā pils, Zvārtavas pils un Gaujienas kultūrvēsturiskā ainava ir iekļautas Eiropas Kultūras mantojuma sarakstā.

Gaujienas parkā pie diķa atrodas ievērojamā latviešu komponista, profesora Jāzepa Vītola māja “Anniņas”, kur kopš 1961. gada iekārtots komponistam veltītais memoriālais muzejs. Visā komponista dzīves laikā “Anniņās” skanēja mūzika – tā tika gan komponēta, gan atskaņota, īpaši svētki bija 26.jūlijā – profesora dzimšanas dienā un Anniņas vārda dienā, kad muzikālas kompozīcijas un uzvedumi skanēja visu dienu. Tagad, kopš 1988. gada, šajā laikā jūlijā Gaujienā pie “Anniņām” notiek komponistam Jāzepam Vitolam veltītas Mūzikas dienas.

“Gaiša un nemierīga ir Gauja pie Gaujienas vidusskolas, kas pavasaros iestieg reibinošu ievu kupenās. Lakstīgalu neprāts tur sludina pirmās mīlestības skurbumu un atraisa dvēseli lielajam brīnumam...” (L.Vāczemnieks). No Gaujienas nāk romantiķi. Divdesmit gadus komponists Jāzeps Vītols bija saistīts ar Gaujienu (1922.–1944.g.). Ar Gaujienas vārdu pasaulē izgājuši – Visvaldis Lāms, Edvīns Andersons, Gaidis Andrejs Zeibots, Ojārs Vācietis, Gunārs Selga, Daina Avotiņa, Ramons Ratseps un daudzi citi.

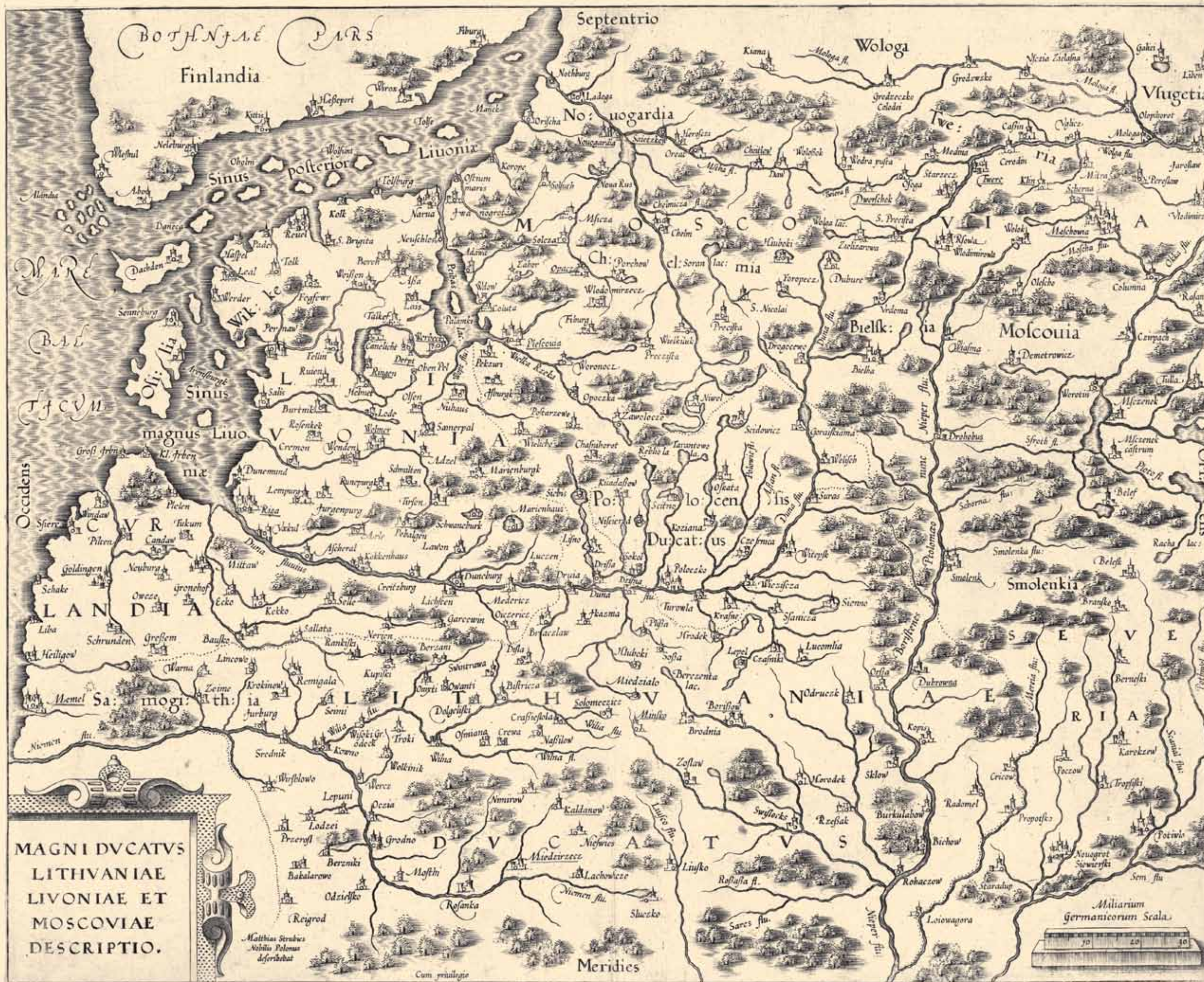
Gaujiena atrodas Latvijas ziemeļaustrumos – 160 km no Rīgas un 55 km no Alūksnes. Pagasta teritorija robežojas ar Zvārtavas, Grundzāles, Virešu un Trapenes pagastiem, bet ziemeļos ar Igauniju.

Pagasta platība ir 12595 ha, t. sk. 5468 ha meži, 2236 ha purvi.

Iedzīvotāju skaits uz 01.01.2008. – 1050

Iedzīvotāju sastāvs: latvieši 92,3%, krievi 4,2%, baltkrievi 1,3%, citas tautības 2,2%

1589. gada Livonijas kartes fragments. Magni Dvcatus Lithvaniae, Livoniae et Moscoviae Descriptio/ [Maciej Strubycz]. – [Kėlnė, 1589]. – 1 karte: vara gravūra; 39x32 cm. Gravējis G. Merkātors. Originals atrodas Igaunijas Nacionālās bibliotēkas Kartogrāfijas kolekcijā.

Prospect und Grundriß alten Schlosses Adzel und dessen umliegender Gegend

Buchstaben und Zahlen

B.

Der itzige Hoff

1. das herrschafft. Wohnhaus
2. der Pferde stall
3. Gehirrkammer
4. Wagenhaus
5. Treppe
6. des Hofmeisters Herberge.
7. doppelte Herberge
8. Handkleele
9. des Amtmanns Herberge.
10. die neue steinerne Kleele.
11. Hoff-Schenke oder Traiteur.
12. —
13. Hoff-Kühle
14. — Schmiede
15. — Riege
16. — Badhaus
17. vortreffl. Quellen
18. Weg nach Bormannshoff
19. — Walk
20. Hoff-Gärten

D.

Der Kirchenkrug

F
Der Schwartshoff: Krug.

Vecās Adzeles ordeņa pils un tās apvidus zīmējums ar ēku pamatu plānu. Zīmējis Johans Vilhelms Krauze 1790. gadā. Latvijas Universitātes Akadēmiskā bibliotēka

Burtu un skaitļu skaidrojums

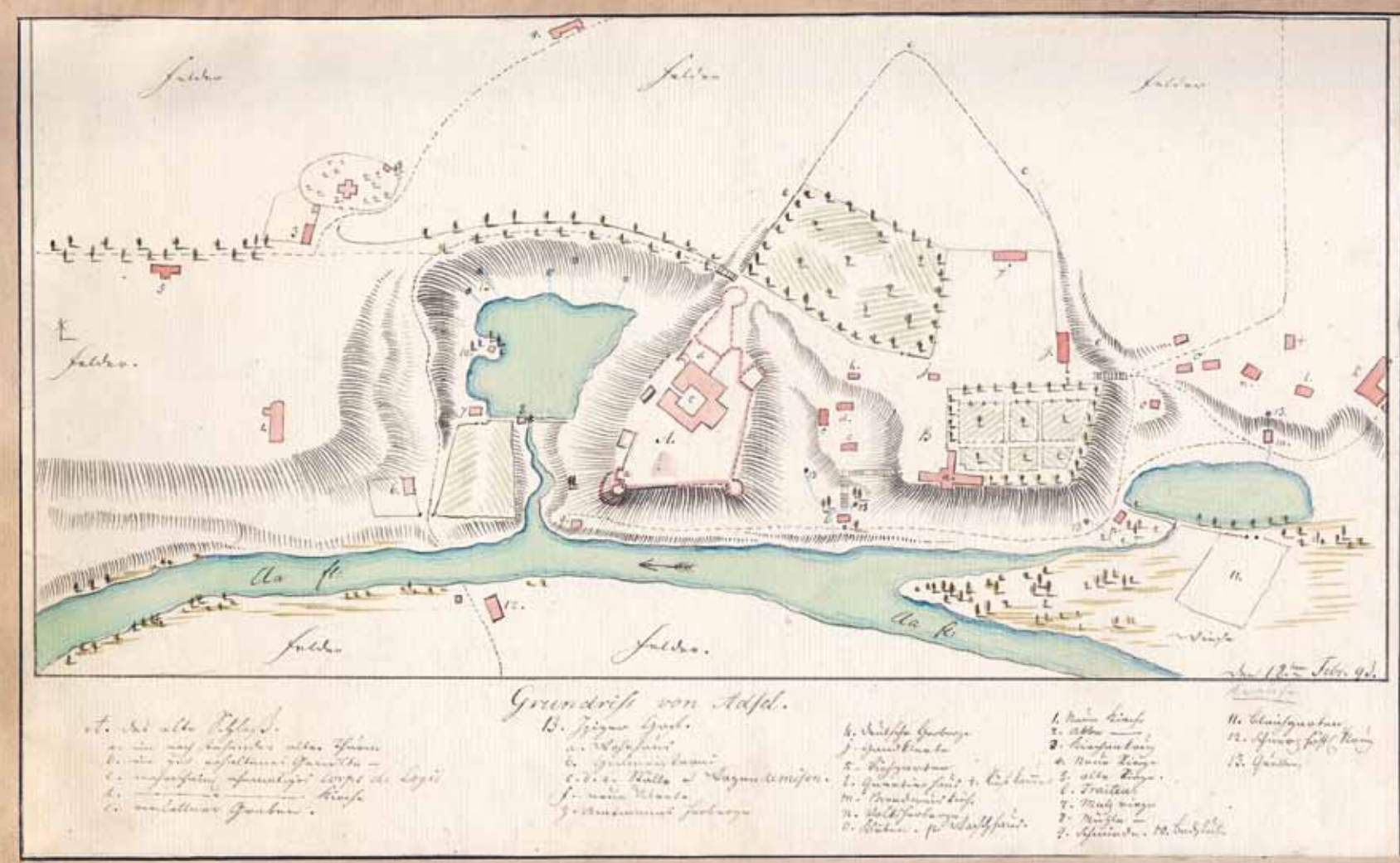
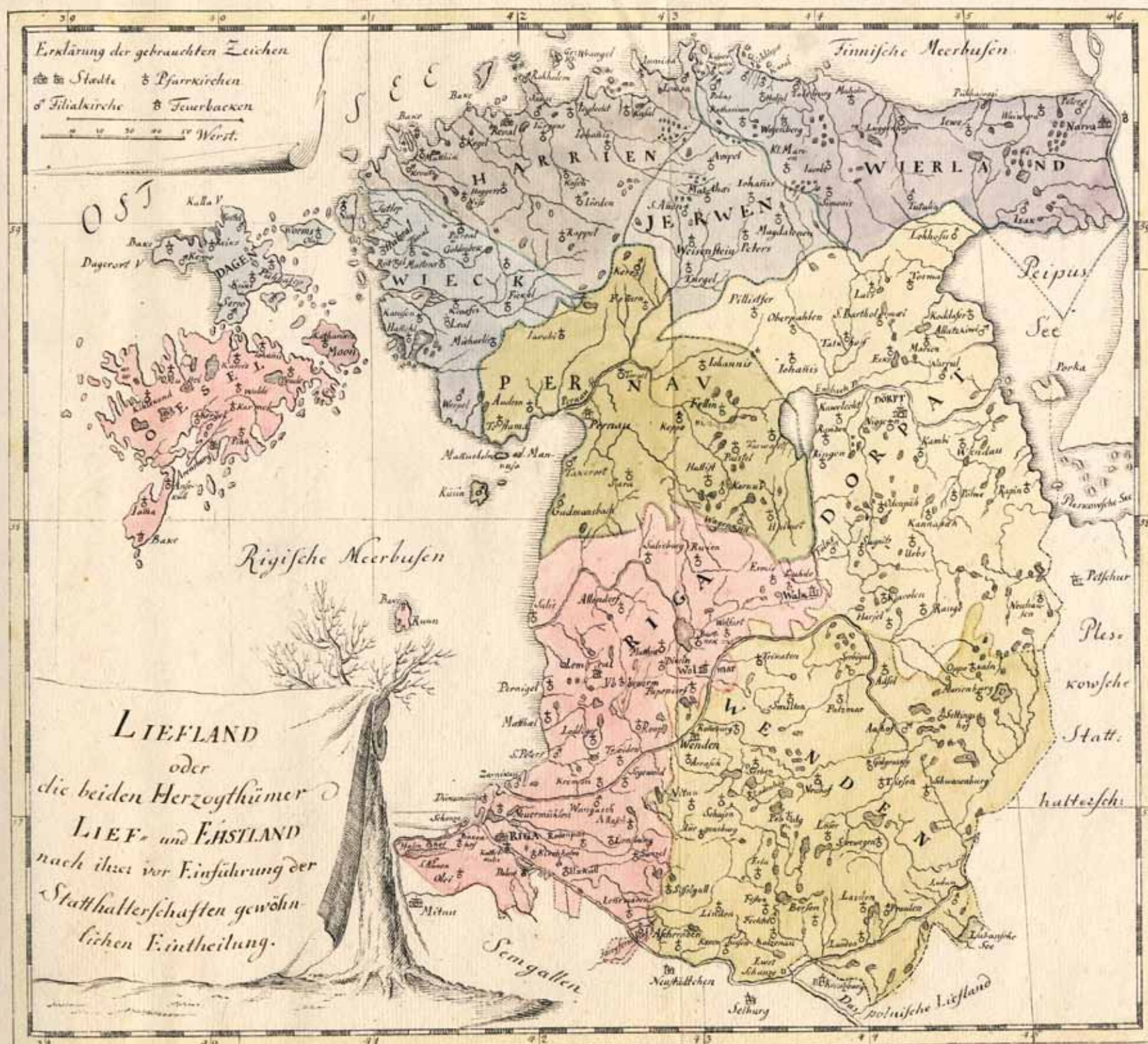
- A – Vecā pils
- B – Pašreizējā pils
- C – Jaunā baznīca
- D – Baznīckrogs
- E – Vecā baznīca
- F – Zvārtavas krogs
- X – Vīna māja
- † – Vecā mācītājmuiža (pastorāts)

1. Kungu dzīvojamā māja
2. Zirgu stallis
3. Zirglietu noliktava
4. Ratnīca
5. Kāpnes
6. Pārvaldnieka – muižkunga dzīvojamā māja
7. Vācu nams
8. Magazīna
9. Tiesas nams
10. Jaunā akmens klēts
11. Pils krogs jeb traktieris
12. —
13. Pils dzirnavas
14. Pils smēde
15. Pils rija
16. Peldunams (māja)
17. Avots
18. Ceļš uz Bormannmuižu
19. Ceļš uz Valku
20. Pils dārzs

- a) pils iekšējais pagalmis
- b) vecais mūris, cietokšņa daļa, kas vēlāk pārvērsta par klēti
- c) rentnieka pagrabs
- d) vecā mūra drupas (neskaidras)
- e) torņi un bastioni
- f) vecu mūru paliekas
- g) kāda kapavieta
- h) savstarpēji savienota grāvju sistēma
- i) aizsarggrāvja vieta
- k) veca aka
- l) velvēta ieeja
- m) atliekas no noliktavas ar velvētu uzbrauktuvi

Zem torņa atrodas pagrabs, kas kalpojis zemnieku ieslodzīšanai

Vecās Adzeles pils un muižas apvidus zīmējums ar ēku pamatu plānu. Zīmējis Johans Vilhelms Krauze 1793. gadā. Latvijas Universitātes Akadēmiskā bibliotēka

Livonijas karte. J. K. Broce. Latvijas Universitātes Akadēmiskā bibliotēka

Johana Vilhelma Krauzes portrets

1794. gadā Krauze apraksta braucienu uz baznīcu. Tajā laikā Gaujienā ir divas baznīcas – vecā baznīca no “zviedru laikiem”, un jaunā baznīca, kas ir no koka, iesvētīta 1781. gadā.

“Veselu piecu verstu braucienu garumā bija redzama necila apkārtnē. Tad parādījās skaista ieleja, kur Gauja tūkstoš izlocījumos tecēja starp kokiem apaugušiem krastiem. Uz viena pakalna bija mācītājmuiža, pa labi pacēlās varens mežs, tur bija arī Zvārtavas muiža, pa kreisi atradās Gaujienas muiža ar divām baznīcām. Tur bija saliktas kopā daudzas ēkas uz tumšā meža fona, kas tālumā norobežoja ieleju. Aiz Zvārtavas muižas pletās garš ezers ar skaistiem mežainiem krastiem. Šajā pusē atradās nepārkāpjams purvs. Pretējā pusē – kāpas, dažas priēžu grupas. Mācītājmuiža rēgojās no pakalna pavisam bez kokiem. Tai blakus bija lauki ar sniega piepūstām vagām. Vēl kādus simts soļus tālāk pie kalna pacēlās veca koku bērzs, pie kuras kājām Gauja veidoja interesantus izlocījumus un saliņas. Uz pakalna parādījās visa Gaujienas muiža – vecās pilsdrupas, muižas centrs, baznīcas, krogi, dzirnavas, smēdes. Ar gariem vītoliem apaugušas saliņas. Visam cauri rēgojās dažāda paveida saimniecības ēkas...

... Ubagi! Veci un jauni, sievietes, bērni, kropli. Staigājoši skeleti un šausminoši resni rumpji, kas bija apkārušies ar lupatām. Skats pie baznīcas bija skaists, taču sajūsmu mazināja pie baznīcas esošās ēkas, lielais ubagu daudzums, divainie tērpi, sevišķi sieviešu dzimumam. Izskatījās pēc mežoņiem, kas ierodas uz gadatirgu Ņujorkā.

ZVĀRTAVAS MUIŽAS PILS UN TĀS ĪPAŠNIEKI

Zvārtavas muižas īpašnieks barons Eduards fon Ferzens. 1908.g. foto

Zvārtavas pils, celta 1881.g.

Zvārtavas muiža cēlusies no Adzeles – Gaujienas pils apgabalā piešķirtajiem lēņiem ap 1443. gadu. 1465. gadā Zvārtava tiek piešķirta lēnī Hansam Švarchofam – no tā arī cēlies vāciskais nosaukums Adsel – Schwarzhof. 1517. gadā lēnis piešķirts Jirgenam Švarchofam. Viņa dzimta te saimniekojusi līdz 1629. gadam. Šai laikā joprojām Gaujienas pilsnovads līdz 18.gs. vidum bija kroņa– valsts īpašums. Apmēram simts gadu pilsnovadu izlēņoja Aksela Banera dzimta. 1745. gadā Gaujienas pilsnovadu dāvināšanas ceļā privātipašumā saņēmis barons Delvigs. 1781. gadā Zvārtavas muiža atdalīta no Gaujienas pilsnovada.

Zvārtavas muižu 1825. gadā nopirka barons fon Ceikels (von Zoeckel). Barons vēlāk savā īpašumā ieguva arī Luturmuižu un Jaunomuižu. Barona Ceikela ģimenē bija viens bērns– meita Luīze. Skaisto baronesi fon Ceikeli bija bildinājuši vairāki baroni, bet viņa piekrišanu deva baronam Gotlibam fon Ferzenam no Igaunijas. Baronesei Luīzei pūrā nāca toreiz par Švarchofu sauktā muiža. Un tā barons Gotlibs fon Ferzens ieguva savā īpašumā Zvārtavas pili, muižai piederošo zemi, Luturmuižu un Jaunomuižu. Jaunais pāris nolēma veco vienkāršīgo pili, kura bija sliktā izskatā, nojaukt un uz tās pamatiem uzbūvēt jaunu, atbilstoši tālaika prasībām. Jauno pili pabeidza celt 1881. gadā un tā pilnībā saglabājusi toreizējo izskatu. Zvārtavas pils ir gandrīz vienīgais neogotikas interjera paraugs Latvijas muižās.

Zvārtavas pils būvniecībā izmantots sarkanā ķieģeļa un laukakmens mūrējums. Ēkai ir divi pamatstāvi, divslīpju jumts ar lielām bēniņu telpām un īpatnēji izbūvēts astoņstūru tornis fasādes centrālajā daļā. Galvenā ieeja izvietota fasādes labajā pusē. Lielā lieveņa kāpnes muižkungu laikā vienmēr bija rotātas ar puķupodos iestādītiem reti dekoratīviem augiem.

Balles zāle

Luīzes un Gotlība Ferzenu ģimenē piedzima četri bērni – viena meita un trīs dēli. Pēdējais Zvārtavas muižas īpašnieks bija viņu dēls Eduards fon Ferzens. Baronu Ferzenu dzimta nebija ļoti bagāta, viņus drīzāk varētu pieskaitīt pie “gara aristokrātiem” – visi ieguvuši labu izglītību Tērbatas universitātē, interesējās par vēsturi un dabas zinātnēm. Zvārtavas pils nebija Ferzenu dzimtas pastāvīgā mājvieta, ziemā viņi uzturējās Rīgā, bet Zvārtavā tika pavadītas vasaras, kā arī veikti medību izbraukumi.

Pils sākotnējais iekārtojums līdz mūsdienām saglabājies gandrīz bez izmaiņām. Pils galvenajā ieejā uz sliekšņa akmeni iemūžināti latīņu vārdi: “Hic habitat Felicitas, Nihil mali intret” (Te mājo laimība, nekas ļauns neienāk). Ieejot pa durvīm pirmajā stāvā, skatam paveras centrālā telpa – halle ar kolonnām un parādes kāpnēm. Stāvēt hallē starp kolonnām un paveroties augšup, redzama vērienīga kāpņu un margu konstrukcija uz pils otro stāvu ar torni, kuru vainago unikāls, vitrāžas tehnikā veidots kupols. No halles paveras skats uz lielo balles zāli. Pretējā pusē atrodas ēdamzāle ar virtuvi, sānos baronu apartamenti. Ēdamzāles īstenā rota ir unikāls neogotiskais altārveida trauku skapis– bufete no ozola, izbūvēta starp virtuvi un ēdamzāli un izmantojama no abām pusēm. Skapja abās malās – durvis uz virtuvi.

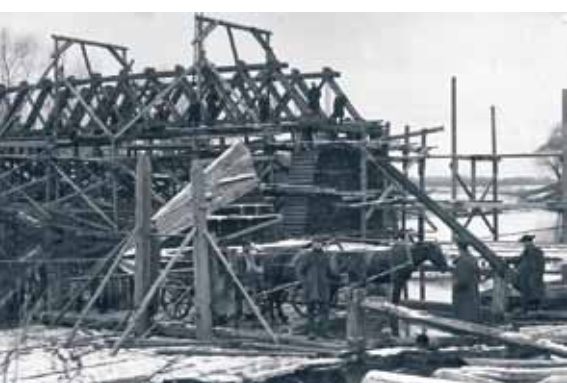
Pils dienvidrietumu stūrī ir tornītis, kurā iebūvēta maza istabiņa, tur baronese uzturējusies vienatnē – lasījusi grāmatas, rakstījusi vēstules vai izpildījusi kādu rokdarbu. Ļoti interesants ir arī barona darba kabinets. Tajā varēja ienākt pa četrām durvīm – no banketu zāles, no ārējās verandas, caur zāli un no pagraba. Pa šo pēdējo eju, kas kabinetā ved no pagraba, gājuši zemnieki, kam pie barona bijis kaut kas kārtojams.

Otrajā stāvā atradās bibliotēka un viesu apartamenti. Bibliotēkā gandrīz neskarts saglabājies 19.gs. beigu gotiska stila grāmatu skapis. Anša Cīruļa veidotais galds un krēsli pili nonākuši kā ziedojums no kādas mākslinieku ģimenes. Pamatīgi izbūvētajā

Pils galvenajā ieejā akmeni iemūžināti vārdi latīņu valodā – Te mājo laimība, nekas ļauns neienāk.

Hic habitat Felicitas
Nihil mali intret

Dvīdesmito gadu vidū pagasts nolēma būvēt jaunu tiltu, J. Egles foto

Pārceļtuve ap 1925.g

Tilta atklāšana 1926.g, J. Egles foto

Jaunajam tiltam ūdenī bija tikai viens balsts. Tas ievērojami atviegloja plostnieku darbu un mazināja sastrēgumus. Tiltu uzspriecināja 1944. gada 29. augustā, vācu armijai atkāpjoties no Gaujienas

Plūdi Gaujā un baļķu sastrēgums pie Vārņaskroga

Koka tilta izbūve bija sarežģīts, bet ļoti vajadzīgs darbs. J. Egles 1925. gada foto

DZĪVE NEATKARĪGAJĀ LATVIJĀ

Karavīri pēc brīvības cīņām.
Fotogrāfējis J.Egle Gaujienā

Gaujiena Brīvības cīņu laikā

Sarkanās armijas daļas Gaujienas pagastā islaicīgi uzturējās 1919. gada martā un aprīļa vidū iebruka Jaunā muižā. Gaujiena atradās piefrontes joslā un, baidoties no ielenkuma, pēdējie lielinieki Gaujienu atstāja aprīļa beigās. Uz Ilzenes pagasta Ādama muižu atkāpās sestā sarkano strēlnieku pulka daļas un pa Ādama – Rezakas ceļu uzbruka Valmieras pulka daļām Rezakas muižā, bet uzbrukums tika atsists. Igaunijas bruņoto spēku sastāvā Vidzemes atbrīvošanā piedalījās somu Ziemeļu dēlu pulks pulkvežleitnanta Kalma vadībā. Ziemeļu dēli piedalījās Valkas atbrīvošanas kaujās un tālāk Alūksnes novada atbrīvošanā. 1919. gada maija sākumā daļa somu brīvprātīgie caur Gaujienu, Līzespastu un Bormaņiem (Trapeni) uzbruka sarkano strēlnieku pulka daļām Ādama muižā un tālāk virzījās caur Ilzeni, Zeltiņiem un Kalncempjiem uz Beju.

Trapenē pie ceļa uz Ādamiem ir kritušo somu – Latvijas Brīvības cīnītāju kapi. Pēc veco trapeniešu stāstījuma, te apglabāti divi somu karavīri, kuri krituši pret sarkanajiem ceļā uz Ādama muižu. Kritušo somu karavīru kapi ir arī Bejā pie Matisenes.

Brīvības cīņu noslēgums

Pēterā Stučkas lielinieku valdība, sarkanās armijas daļu atbalstīta, vēl turējās Latgalē. 1920. gada 3. janvārī Latvijas armija un poļu karavīru apvienotie spēki sāka plašu uzbrukumu. 1920. gada 1. februārī lielinieki bija izdzīti no Latgales. Beidzoties Brīvības cīņām, Latvijas armijā bija vairāk nekā 76000 karavīru. Brīvības cīņas bija ilgušas 628 dienas un prasīja ap 2500 kritušo un ap 4000 ievainoto karavīru. Alūksnes novada atbrīvošanā Valmieras pulks zaudēja 33 kritušos virsniekus, instruktorus un kareivjus, un 96 ievainotos.

Gaujienas pagasta nams Virešos

“1920. gada 1. februārī Latvija noslēdza pamieru ar Padomju Krieviju, bet 11. augustā Rīgā tika parakstīts miera līgums. Tajā noteica, ka “Padomju Krievija bez ierunām atzīst Latvijas valsts neatkarību un suverenitāti un uz mūžīgiem laikiem atsakās no visām tiesībām, kuras piederēja Krievijai uz Latvijas tautu un zemi.” (Latvijas vēsture 1993; 224, 225. lpp.)

Pēc brīvības cīņām, kad no Latvijas bija padzīti lielinieki un beidzās arī 700 gadus ilgusi vācu muižnieku kundzība, Latvijā un arī Gaujienā sākās saimnieciskās un kultūras dzīves uzplaukums. Latvijas ekonomikas pamatnozare vienmēr ir bijusi lauksaimniecība. Kara laikā nopostīja tūkstošiem lauku sētu, bet frontē ierakumu teritorijā sagandēja aramzemi. Latvijas valdība 20. gadu sākumā izdeva lielus līdzekļus postījumu novēršanai, lai varētu sākties lauksaimniecības attīstība. Brīvības cīņu laikā Ministru prezidents Kārlis Ulmanis bieži ieradās frontē, bet, kad bija iestājies miers un sākās izpostītās zemes atjaunošana, Kārlis Ulmanis brauca uz Latvijas pilsētām un zemnieku sētām. Viņš iepazinās ar grūtajiem dzīves apstākļiem, deva gudrus un uzmundrinošus padomus un praktisku palīdzību.

1921. gada marta beigās Kārlis Ulmanis ieradās Gaujienā. Savās atmiņās par K.Ulmaņa viesošanās Gaujienā stāstīja šī notikuma dalībnieks gaujienietis Vilis Osis: K.Ulmanis atbraucis vieglajā automobili kabrioletā, kuru vadījis šoferis un līdzī bijuši divi pavadoņi. Gaujienieši bija sapulcējušies pils priekšā un Kārlis Ulmanis tautu uzrunājis no pils augšējā balkona. Savā dedzīgajā runā viņš esot uzsvēris,

Kārlis Ulmanis Alūksnē drīz pēc neatkarības cīņām

1923. gada vasarā Gaujienas muižas zemes gabalu lozēšana Latvijas brīvības cīnītājiem un bezzemniekiem

KULTŪRAS DZĪVE GAUJIENĀ DIVDESMITAJOS – TRĪSDESMITAJOS GADOS

*Gaujienas lauku kapellas orķestris
1937.g.*

*Janševska "Dzimtenes" izrāde 1937.
gada jūnijā*

Mežu dienas Gaujienā 1933. gadā

Latvijas Republikas laikā, līdz ar saimniecisko uzplaukumu, Gaujienā attīstījās arī kultūras dzīve. Darbojās vairākas biedrības: Dziedāšanas biedrība, BUB – brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrība, Lauksaimniecības biedrība, Piansaimnieku biedrība, Mednieku biedrība un dāmu komiteja.

Dziedāšanas biedrība rūpējās par muzikālās dzīves organizāciju. Šajos gados ļoti plaši attīstījās jauktā kora darbība diriģenta, Umalnieku skolas direktora Grīnberga, vēlāk skolotāju Reiznieka un Bertas Skaras vadībā. Vairākus gadus tur bija 70-80 dziedātāju. Korī pulcējās gan jaunieši, gan vecāku gadu gājumu ļaudis no plašas apkārtnes – Gaujienas, Trapenes, Līzespasta, Zvārtavas, Vīrešiem u.c. Dziedātāji no attālākajiem novadiem uz mēģinājumiem un koncertiem brauca ar zirgu pajūgiem. Bet, kā atceras Marta Kakse un Johanna Granberga no Līzespasta, viņām tie kilometri nekādas lielas grūtības nesagādājuši arī nosojot kājām, jo dziedātprieks devis spēku ceļam uz Gaujienu un atpakaļ – 22 km. Kora repertuārā bija ne tikai vienkāršas latviešu komponistu un tautas dziesmas, bet arī sarežģītas un grūti izpildāmas profesora Jāzepa Vītola kora dziesmas, kā "Beverīnas dziedonis", "Karaļmeita", "Gaismas pils" u.c. Dažkārt, vasarās būdams Gaujienā, profesors pats koncertos dažas dziesmas diriģējis, prasot kora kvalitatīvu izpildījumu. Diriģentes Bertas Skaras meita Velta Lapacinska atceras: "Kad 1933. gada 23.jūlijā prof. Jāzepa Vītola jubilejas atzīmēšanas svētku koncertā, koris izpildījis viņa "Gaismas pili", sajūsmā profesors piecēlies, patecībā par labo izpildījumu paklanījies korim un noskūpstījis diriģentei Bertai Skarai roku."

Kādu laiku Bertas Skaras vadībā darbojās arī vīru koris. Gaujienas novada vīriem bijušas spēcīgas un skanīgas balsis, arī otrajam basam Vilhelmam Skarim, kurš vēlāk kļuva par diriģentes vīru. Vīru kora izpildījumā sevišķi labi izskanējusi E.Melngaiļa apdarē "Bij man vienas rozēs dēļ".

Gaujienas BUB lepnums bija pūtēju orķestris, kurš vienmēr piedalījās svinīgos pasākumos, kā arī dažkārt spēlēja zaļumballes. Darbojās arī lauku muzikantu kapella, dažkārt pat divas. Aktīvākie muzikanti bija: Veinbergs, Drubiņš, Zāgers, Rudzītis u.c.

Sevišķu vietu 30-to gadu kultūras dzīvē ieņēma teātru izrāžu sagatavošana un to

uzvedumi sarīkojumos. Gaujienā bija vairāki ļaudis ar aktieru talantu, kuri labprāt piedalījās teātra spēlēšanā – Zelma Kļava, Dimiņš, Arnolds Kļavs, Zenta Kļava, Ade Krūmiņa u.c. Bija izveidojusies tradīcija katru gadu augusta otrajā svētdienā spēlēt brīvdabas izrādē kādu lielāku lugu. Tā 1936. gadā Kristapa Lindes režijā tika sagata vota un izrādīta pie Gaujienas ģimnāzijas fasādes uz kāpnēm Aspazijas luga "Vaidelote". Galveno lomu spēlēja pats režisors Linde – Krīvu Krīvs, lielākās lomas tēloja: Dimiņš, Arnolds Kļavs, Zelma Kļava, u.c. Tērpi izrādei tika irēti no Rīgas teātra. 1937. gadā bija vēl plašāka izrāde, kurā piedalījās vēl 48 trupas dalībnieki. Tika uzvesta Janševska "Dzimtene". Izrāde skatītājus pārsteidza ar labo sagatavotību un plašo dalībnieku skaitu. Dramatiskās trupas darbību atbalstīja dramaturgs un aktieris Arturs Vilks, kurš vasarās dažkārt uzturējās savās lauku mājās Gaujienas novadā. Tika iestudētas dažas viņa lugas. Teātra izrāžu un citu kultūras pasākumu organizēšanu ietekmēja arī tas, ka ģimnāzijā strādāja gleznotājs Jūlijs Krastiņš, rakstnieks Augusts Baltpurviņš, pie mācītāja Otto Jaunzema viesojās viņa tēvs Apsišu Jekabs. Jūlijs Krastiņš atbalstīja pasākumus, dekorāciju izgatavošanu izrādēm.

Lauksaimniecības un piensaimniecības biedrības organizēja apspriedes par ražošanu, biškopības kursus, dažādus citus pasākumus. Pavasaros tradicionālas bija spodribas nedēļas un meža dienas, kura tika apkopta apkārtnē, stādīti kociņi, košuma krūmi, dzīvzogi u.c.

Pie baznīcas draudzes darbojās dāmu komiteja, kura organizēja palīdzību daudz bērnu ģimenēm. Vienmēr Ziemassvētkos pie eglītes apdāvināja bērnus, rūpējās par kapsētas uzkopšanu, sagaidot kapu svētkus. Bet visplašākais pasākums komitejai bija "bazāru" organizēšana ar labdarības loteriju un zaļumballi. Savlaicīgi komitejas sievietes vāca ziedojumus loterijai, visbiežāk abraukājot zemnieku mājas. Gaujienieši šo pasākumu atbalstīja un labprāt ziedoja. Sievietes parasti – pašastus galdautus, segas, izšūtus dvieļus, spilvendrānas, tamborējumus un adījumus u.c, bet atgādājās arī, ka loterijā varēja izlozēt kādu no mājdzīvniekiem – gaili, aunu vai ko citu. Bazāri beidzās ar plašu zaļumballi. Dāmu komitejā aktīvi darbojās Zenta Kļava, Johanna Ose, Ade Krūmiņa u.c.

*Aspazijas Vaidelotes izrādes dalībnieki.
Kristapa Lindes režija 1936. gadā*

Gaujienas pagasta koris ap 1932. gadu

GAUJIENAS MEŽABRĀĻI – NACIONĀLIE PARTIZĀNI

*Par visām ciešanām un pazaudēto laimi,
Par mūsu Latviju, ko sveši šausta, dzel,
Lai cīņas gatavība vieno latvju saimi
Un atreibības atmaksā tā spēku smel!
(A.Šinķis)*

Evalds Tomiņš 1907.–1945.

Kārlis Ludeks

Tāivaldis Paiķens 1920.–2008.

1944. gada vasarā, kad sarkanarmija atkal ielauzās Latvijā, tai sekojošie čekisti un komunisti atsāka cilvēku apcietināšanu, slepkavošanu un deportēšanu, meklējami “aizdomīgos” un “vainīgos”, kas “sadarbojušies ar fašistiem”. Latviešu tauta tāpēc atjaunoja partizānu karu pret iebrucējiem no austrumiem (tāpat darija arī igauņi un lietuvieši). Cilvēki ar ieročiem rokās pretojās paverdzinātājiem, atriebdami nodarītās pārestības un pierādinot, ka Baltijas tautas nedomā bez cīņas padoties Padomju Savienībai. (Latvijas vēsture, R.1993. 357. lpp.)

Gaujienas pagasta apdzīvotās vietās Mežciemā– Umalniekos un Dārziemā mežabrāļu grupas izveidojās 1944. gada novembrī un cīnījās līdz 1952. gada 8. decembrim pret nīsto komunisma režīmu. Mežabrāļiem vispusīgu palīdzību sniedza šo apdzīvoto vietu iedzīvotāji un piederīgie.

Mežabrāļu Mežciema – Umalnieku grupa

Artūrs Vīgants – 1947.g. 3. aprīlī nošauts čekistu – karaspēka operācijas laikā. Pamatojums: 1825.fonds, 1. apraksts, alfabētiskā uzskaites kartīte.

Ēvalds Tomiņš, dzim. 1907.g., no 1945. gada janvāra līdz 1945. gada 24. oktobrim bijis nacionālo partizānu grupas vadītājs, kad gājis bojā apšaudes laikā ar iznīcinātāju bataljona kaujiniekiem. Pamatojums: 1986.fonds, 18111.lieta, 24.,27. lpp.

Kārlis Ludeks, legalizējies 1947.g. 4. maijā Valsts drošības ministrijas Virešu pagasta daļā. Pamatojums: 1825.fonds, 1. apraksts, alfabētiskā uzskaites kartīte.

Tāivaldis Paiķens, dzim. 1920.g. No 1945. gada marta līdz 1945. gada 24. oktobrim bijis Tomiņa nacionālo partizānu grupas dalībnieks, sakarā ar ko 1945.gada 24. oktobrī arestēts. No apcietinājuma atbrīvots 1956. gada 2. maijā. Pamatojums: 1986.fonds, 1. apraksts, 18111.lieta, 1b, 170. lpp.

Rihards Dimdiņš, dzim. 1910.g., no 1944. gada oktobra līdz 1952. gada aprīlim bijis Dreijalta nacionālo partizānu grupas dalībnieks, sakarā ar ko 1953. gada 21. februārī arestēts. Atbrīvots 1958. gada 21. februārī. Pamatojums: 1986.fonds, 1. apraksts, 21394.lieta, 8.,11. lpp., alfabētiskā uzskaites kartīte.

Osvalds Rudzītis, dzim. 1916.g., no 1949. gada jūnijā līdz 1949. gada 1. septembrim bijis Eklona nacionālo partizānu grupas atbalstītājs, sakarā ar ko 1949. gada 1. septembrī arestēts. Atbrīvots 1955. gada 31. janvārī. Pamatojums: 1986.fonds, 1. apraksts, 39276.lieta, 207., 224. lpp., alfabētiskā uzskaites kartīte.

Voldemārs Tauriņš, dzim. 1890.g., bijis Dimdiņa nacionālo partizānu grupas atbalstītājs, sakarā ar ko 1947. gada 7. februārī arestēts, 1947. gada 14. aprīlī atbrīvots pierādījumu trūkuma dēļ. Atgriezies partizānos un kritis cīņā pret čekistu karaspēku 1949. gadā. Pamatojums: 1986.fonds, 2. apraksts, 1069.lieta, 86., 95. lpp.

Alfrēds Tauriņš (dēls) kritis cīņā pret čekistu karaspēku 1953.g.

Maigonis Lapacinskis, dzim. 1928.g., no 1946. gada maijā līdz 1947. gada septembrim bijis Dreijalta nacionālo partizānu grupas dalībnieks, kad legalizējies, bet sakarus ar grupu nav pārtraucis, sakarā ar ko 1948. gada 12.jūnijā arestēts. 1955. gada 28.jūnijā no Pēšānij nometnes Karagandas apgabālā, Kazahijas PSR aizbēdzis. Par turpmāko viņa likteni arhīva dokumentos ziņu nav. Pamatojums: 1986. fonds, 1. apraksts, 40391.lieta, 3.,8.,22.,141. lpp., alfabētiskā uzskaites kartīte.

Pētras Joadaitis, dzim. 1906. gadā

Artūrs Kēre (1928.–1945.) kritis cīņā pret čekistu karaspēku 1945. gada 24. oktobrī.

Alfrēds Krūmiņš, kritis cīņā pret čekistu karaspēku. Kārlis Čavars (1921.–2001.). Dreijalta partizānu grupas dalībnieks. Vēlāk pārgājis pie Zvārtavas partizāniem. Izsūtīts uz Sibīriju, Tomskas apgabalu. Atgriezies 1959. gadā.

Mežabrāļi – Dārziema grupa

Arsēnijs Dreijalts, dzim. 1918.g., bijis nacionālo partizānu grupas vadītājs, no 1945. gada Mežciema – Umalnieku grupā, bet no 1946. gada oktobra bijis visu Gaujienas nacionālo partizānu vadītājs, kritis varoņa nāvē 1952. gada 8. decembrī pret čekistu karaspēku. Pamatojums: 1986.fonds, 1. apraksts, 21422.lieta, 1.sējums, 6.,7. lpp.

Jānis Zvaigzne, dzim. 1914.g., no 1944.g. novembra līdz 1946.g. oktobrim bijis nacionālo partizānu grupas vadītājs, pēc tam slēpies viens. No 1949.g. pavasara līdz 1952. gada 8. decembrim bijis Dreijalta nacionālo partizānu grupas dalībnieks, sakarā ar ko 1952.g. 8. decembrī arestēts. Atbrīvots 1970. gada 9.martā. Pamatojums: 1986. fonds, 1. apraksts, 21422.lieta, 1.sējums, 3., 21. lpp., alfabētiskā uzskaites kartīte.

Antons Zvaigzne, dzim. 1918.g., no 1944.g. novembra līdz 1946.g. oktobrim bijis vecākā brāļa Jāņa Zvaigznes nacionālo partizānu grupas dalībnieks, sakarā ar ko 1949.g. 20.jūnijā arestēts. Atbrīvots 1954.g. 30.jūlijā. Miris 1994. gadā. Pamatojums: 1986.fonds, 1. apraksts, 29014.lieta, 121; 130;132. lpp., alfabētiskā uzskaites kartīte.

Andrejs Zvaigzne, dzim. 1924.g., no 1945.g. marta līdz 1946.g. oktobrim bijis vecākā brāļa Jāņa Zvaigznes nacionālo partizānu grupas dalībnieks, sakarā ar ko 1949.g. 31. maijā arestēts. Atbrīvots 1954.g. 7.jūlijā. Pamatojums: 1986.fonds, 1. apraksts, 29014.lieta, 221; 231; 235. lpp., alfabētiskā uzskaites kartīte.

Mārtiņš Zvaigzne, dzim. 1921.g., no 1945.g. marta līdz 1946.g. oktobrim bijis vecākā brāļa Jāņa Zvaigznes nacionālo partizānu grupas dalībnieks, sakarā ar ko 1949. gada 31. maijā arestēts. Atbrīvots 1956.g. 29.martā. Pamatojums: 1986.fonds, 1. apraksts, 29014.lieta, 162; 176; 178. lpp., alfabētiskā uzskaites kartīte.

Rūdolfs Jāņkalns, dzim. 1912.g., no 1944.g. novembra līdz 1946.g. 13. oktobrim bijis Jāņa Zvaigznes nacionālo partizānu grupas dalībnieks, sakarā ar ko 1949.g. 31. maijā arestēts. Atbrīvots 1954.g. 30.jūlijā. Pamatojums: 1986.fonds, 1. apraksts, 29014.lieta, 2; 4; 6. lpp., alfabētiskā uzskaites kartīte.

Edgars Jāņkalns, dzim. 1914.g., no 1944.g. novembra līdz 1946.g. oktobrim bijis Jāņa Zvaigznes nacionālo partizānu grupas dalībnieks, sakarā ar ko 1949.g. 31. maijā arestēts. Atbrīvots 1956.g. 11.jūnijā. Pamatojums: 1986.fonds, 1. apraksts, 29014.lieta, 69;71;73. lpp., alfabētiskā uzskaites kartīte.

Elmārs Jāņkalns, dzim. 1923.g., no 1945.g. februāra līdz 1946.g. 18. oktobrim bijis Jāņa Zvaigznes nacionālo partizānu grupas dalībnieks, sakarā ar ko 1952.g. 8. decembrī arestēts. Atbrīvots 1957.g. 24. septembrī. Pamatojums: 1986.fonds, 1. apraksts, 21425.lieta, 105;172;173. lpp., alfabētiskā uzskaites kartīte.

Augusts Laiviņš, dzim. 1910.g., no 1952.g. oktobra līdz 1952.g. 8. decembrim bijis

Andrejs Zvaigzne 1924.–....

Mārtiņš Zvaigzne 1921.–1989.

Rūdolfs Jāņkalns 1912.–1985.

Kārlis Čavars 1921.–2001.

Jānis Zvaigzne 1914.–1994.

Antons Zvaigzne 1918.–1994.

REPRESIJAS UN DEPORTĀCIJAS GAUJIENAS PAGASTĀ

..Un dun.. Un atkal dun..
Dun tālumi un sliedes.
Klaudz pārmijas un vilciens smagi elš.
(L. Sāgameža-Nāgele)

Artūrs Kļavs 1904.–1942.

1940. gada vasarā mainījās Latvijas liktenis. 1940. gads – Baigais gads valsts vēsturē un cilvēku likteņos. Sākās staļinskais terors un genocīds pret Latvijas tautu. Parādījās jauni, agrāk nedzirdēti jēdzieni – “tautas ienaidnieks”, “kaitnieks” u.c.

Taču vislielākais pārbaudījums Latvijas tautai bija 1941. gada 14.jūnijs, kad uz Sibīriju izsūtīja 15424 cilvēkus 662 lopu vagonos. Arī Gaujienas pagastā daļai iedzīvotāju bija jāatstāj savas mājas.

Arī pēc II pasaules kara, atjaunojoties padomju varai, represijas pret iedzīvotājiem netika pārtrauktas. Lai panāktu vietējo iedzīvotāju paklausību un veicinātu kolektīvo saimniecību izveidošanos, 1949. gada 25.martā notika otrā lielākā masveidīgā cilvēku deportācija no Latvijas. Ar šo izsūtīšanu tika likvidēta arī nacionālo partizānu atbalsta bāze. 1949. gada 25.martā vagonos tika sadzīti arī gaujienieši. Viņu ceļa galapunkti bija tālu no mājām. Gaujieniešu izsūtījumu vietas bija Vorkuta, Tomska, Omska, Karaganda, Džezkassana, Soļikanska. Abās deportācijās no Gaujienas pagasta izsūtīja 234 iedzīvotājus, tai skaitā bērnus līdz 15 gadu vecumam – 42, vecākus cilvēkus par 70 gadiem – 20. No Sibīrijas mājās neatgriezās 47 cilvēki.

Bez deportētajiem, no Gaujienas pagasta čeka arestēja 104 iedzīvotājus no 1940. gada jūnija līdz 1986. gadam. Visi viņi tika tiesāti un daudzi sodu izcieta Sibīrijā.

Šajos padomju okupācijas gados sāpes ienāca un skāra daudzas gaujieniešu ģimenes. Nav izstāstāmi visu ģimeņu sāpju ceļi.

Traģisks bija Gaujienas pagasta Kļavu ģimenes liktenis padomju okupācijas laikā. 1941. gada 26. maijā arestēja ģimenes galvu Artūru Kļavu un 1942. gada 13. aprīlī pēc “trojkas” sprieduma viņu nošāva Čkalovas apgabalā Soļikamskā. 1949. gada 25.martā uz Sibīriju izsūtīja Artūra sievu Valiju Kļavu un dēlus Aivaru (13 gadi), Valentīnu (9 gadi). Izsūtīja arī 88 gadus veco vectēvu Andreju Kļavu, kurš 1950. gada ziemā izsūtījumā lielā aukstumā nosala. Kļavu ģimene bija izsūtījumā Tomskas apgabalā Lučano sādžā. Valija ar dēliem atgriezās Dzimtenē 1957. gadā.

Gaujienieši Vorkutas ogļu raktuvēs

Lapacinsku ģimene Mullovā 1.r.no kr. Agate, māte Emīlija, vedekla Erna. 2.r.no kr. Eduards, Ilgonis, Emīls

Agate un Ilgonis Lapacinski

KOLEKTIVIZĀCIJA

Ēvalds Cīmurs kolhoza Jaunais ceļš priekšsēdētājs no 1948.g.–1954.

1962. gada kolhoza kartupeļu talka

Pēc kara, atkārtoties padomju okupācijai, Latvijā sākās latviešu zemnieku tradicionālā dzīvesveida likvidēšana, vardarbīga iesaistīšana kolhozos. Vispirms aplika zemnieku saimniecības ar milzīgām valsts nodevām un nodokļiem. Turīgos zemniekus sāka dēvēt par “kulakiem”. Viņu saimniecības aplika ar lielām, grūti izpildāmām lauksaimniecības produktu sagādes normām un praktiski nenomaksājamiem nodokļiem. Sevišķi asi pasākumi pret “kulakiem” tika vērsti, sākot ar 1947. gada vasaras nogali.

Arī Gaujienas pagastā daudzi zemnieki tika nodēvēti par “kulakiem”. Par nelielās Gaujienas pagasta teritorijas Dārziemā “kulakiem” savās atmiņās atceras “Nigļu” māju saimnieks Kārlis Pētersons: “Tiem, kas negāja kolhozos, vai arī tur netika tāpēc, ka tika iecelti “kulaku” kārtā, uzlika lielus nodokļus no 10 000 līdz 40 000 rubļiem. Daudzi nomaksāja, bet citi ļāvās likuma bardzībai, bet kā vieni, tā otri ap jauno gadu bēga projām no mājām, lai izvairītos no 1949. gada lielajiem nodokļiem. Daudzas mājas palika pilnīgi tukšas. Mājlopi bija pārdoti, lai samaksātu nodokļus. Arvidu Elstiņu notiesāja uz vienu gadu cietumā, kaut gan nodokli viņš nomaksāja, bet nespēja samaksāt papildus uzlikto nodokli. Visu pārējo mantību paņēma finansu nodaļa, un palika mājas kailie pakši.

Manam vistuvākajam kaimiņam Jāņkalnam parāds bija 30 000 rubļu. Iepriekšējā, 1948. gadā viņš samaksāja 20 000 rubļu, bet šogad vairs nespēja maksāt. Finanšu daļa pa diviem lāgiem visu aprakstīja un kustoņus nodeva kolhozam. Bija patiešām sāpīgi redzēt, kā tika izpostīta tik strādīgu latviešu zemnieku saimniecība. Bija jau vakara krēsla, kad finanšu pilnvarotie padomju pakalpiņi stiepa projām maujošās govīs un

kviecošās cūkas uz kolhoza kūtim. Pēc Jaunā gada saimnieks ar slimo sievu atstāja likteņa varā savu māju un aizklīda uz Trapenes pagastu pie radniekiem. Dārziemā vēl “kulaku” žņaugos mocījās Jurjānu ģimene, Emma Pētersone, Emma Zvaigzne, Augusts Pēķis u.c. Viņi nesa savas “kulaka” sakas, uz vietas palikdami.”

Jau 1948. gada pavasarī zemnieku “brīvprātīgu” iestāšanos kolhozos piespieda milzīgie ienākuma nodokļi un lielās lauksaimniecības produktu sagādes normas. Ar brīvprātības lozungu tika realizēta cilvēku varmācīga iesaistīšana kolhozos, jo zemnieki neredzēja citu iespēju palikt un strādāt ierastajā lauku vidē.

1948. gada 20.martā Gaujienas pagasta Dārziemā pagasta izpildu komitejas priekšsēdētāja Jāņa Bērziņa mājās sapulcējās vairāki vietējie zemnieki: Evalds Cīmurs, Rūdolfs Lakstīgala, Jānis Bērziņš, Paulis Alksnis, Jozis Guogis, Kažociņš, Kārlis Pētersons u.c. Sanākušie zemnieki ilgi runāja un pārdomāja, ko darīt. Daži zemnieki sarunās paredzēja, ka agrāk vai vēlāk visiem būs jāstājas kolhozos un, ka tad, ja nestāties kolhozā, draudēs izvešana, kāda notika jau 1941. gadā. Divpadsmit zemnieki piekrita nodibināt kolhozu, kuram nosaukumu deva “Jaunais ceļš”. Par priekšsēdētāju ievēlēja Ēvaldu Cīmuru, par sekretāru – grāmatvedi Rūdolfu Lakstīgalu. “Jaunais ceļš” bija pirmais kolhozs visā plašajā apkārtnē. Kolhozā apvienojās divpadsmit saimniecības ar 178,6 hektāriem zemes. Koplietošanā tika atdotas 17 govīs, 12 zirgi, 1 sivēnmāte un niecīgs lauksaimniecības inventārs. Pavisam drīz pienāca pavasaris un sākās zemes darbi. Augu dienu zemnieki, tagad jau kolhoznieki ar zirgu vilkmes arkliem un ecēšām strādāja tūrums un ar sētuvī plecos pārstaigāja visus tūrums. Kas gan toreiz stundas skaitīja! Nebeidzams darbs no saules līdz saulei.

Juris Uzolnieks bija par kolhoza “Jaunais ceļš” priekšsēdētāju no 1954. gada līdz 1960. gadam, kad notika pievienošanās kolhozam “Gaujiena”.

Gaujienas pagasta partorgs Pētersons bija nolēmis 1948. gada pavasarī nodibināt kolhozu arī pagasta ziemeļaustrumu nostūrī Mežciemā. Tika izziņota sapulce, uz kuru obligāti bija jāierodas visiem Mežciema zemniekiem. Sapulce notika zemnieka Jāņa Liepiņa mājā “Stārstos”. Partorgs Pētersons, uzrunājot zemniekus, stāstīja, ka Latvijā sākusies kolektivizācija – kolhozu dibināšana. Gaujienas pagastā jau esot nodibināts pirmais kolhozs “Jaunais ceļš”. Tālāk partorgs slavēja dzīvi kolhozos un daudz runāja par priekšrocībām, salīdzinot ar darbu zemnieku saimniecībās.

Strādājot kopīgi, darbs labāk veikšoties un visi kļūšot turīgi. Viņš pieminēja arī kolhoznieku labos dzīves apstākļus Padomju Krievijā un visu savu uzrunu nobeidzot, aicināja visus klātesošos uzrakstīt pieteikumu par iestāšanos kolhozā. Sapulces laikā, kad runāja partorgs, zemnieki izrādīja neapmierinātību – izsakot piezīmes un replikas. Pēc partorga uzstāšanās runāja zemnieks Jānis Liepiņš – izglītots un gudrs lauksaimniecībā un politikā. Viņš drosmīgi un argumentēti uzstājās pret kolhozu. Liepiņš sacīja, ka iestāšanās kolhozā esot brīvprātīga un pagriezies pret sapulces dalībniekiem, jautāja: “Kurš no jums grib iestāties

Juris Uzolnieks kolhoza Jaunais ceļš priekšsēdētājs no 1954.–1960.g.

MTS traktori parādē pirms pavasara sējas 1948.g. Pie karoga brigadieris Vilis Tomiis

1962. gada kolhoza kartupeļu talka

GAUJIENAS LUTERĀŅU DRAUDZE UN MĀCĪTĀJI

Kristīgās ticības sākums Latvijā

Latvijas teritorijā kristietība sāka izplatīties no 11. gadsimta. Senie latvieši iepazinās ar kristīgo ticību, satikdamies ar saviem kaimiņiem, kad tie, kara gaitās vai tirgotamies, ieradās Latvijā. Vispirms zināms iespaids bija krieviem, kas divos virzienos – no Pleskavas gar Gauju uz leju un no Polockas virzienā gar Daugavu uz leju iespiedās senlatviešu apdzīvotās zemēs. 13.gs. sākumā daļa no cilšu vadoņiem Krievzemes ietekmē pieņēma pareizticību, kas, atšķirībā no krusta kariem, netika izplatīta varmācīgi.

Paliekama nozīme tomēr bija tikai katoļu ticībai, ko atnesa vācu tirgotāji un priesteri. Pirmais katoļu biskaps Meinhards sāka sludināt kristīgo ticību Daugavas lībiešiem. Ap 1184. gadu vāci uzcēla baznīcu Ikšķilē. Tā bija pirmā baznīca Latvijā un kļuva par bīskapijas sēdekli. Lībieši jauno ticību uzņēma ne sevišķi atsaucīgi. Meinharda laikā tika kristīti tikai daži lībieši pie Daugavas un Gaujas. Īsu laiku par Livonijas (Lībiešu zemes) bīskapu bija Bertolds. (Vēlāk ar vārdu Livonija tika apzīmēta 13.gs. vācu bruņinieku iekarotā Latvijas un Igaunijas teritorija). Bertolds ar krustnešu palīdzību spieda lībiešus kristīties, taču uzspiestā ticība atkal tika atmesta. Ļaudis iedomājās, ka atbrīvoties no jaunās ticības var, nomazgājoties Daugavā.

Livonijas karte ar Adzeli. Livonia: Beschryvinghe van Lyflandt. [Ca 1:4 300 000]. – [Amsterdam (Arnheim?): Joannes Janssonius, ca 1630]. – 1 karte: vara gravējums; 18x14 cm. – (Atlas minor Gerardi Mercatoris; 139).

Lībiešus pievērsa kristīgai ticībai trešais biskaps Alberts (1199 – 1229). Viņa nolūks bija visus šejienes apgabalus apvienot vienā garīgā kristīgā valstī savā vadībā. Savu bīskapa sēdekli viņš pārcēla uz 1201. gadā dibināto Rīgu. Daudzi senlatvieši turpināja pieņemt kristīgo ticību labprātīgi. Kas pretojās, pret tiem lietoja varu. Alberts no Vācijas aicināja krusta karotājus – bruņiniekus, kuri apspieda iedzīvotājus un iekaroja jaunas teritorijas. Sākotnēji galvenais militārais spēks bija 1202. gadā dibinātais Zobenbrāļu ordenis. Latvijas teritorijas pakļaušanai bija vajadzīgs gandrīz viss 13. gadsimts. Vispirms tika pakļautas lībiešu, pēc tam latgaļu zemes, bet visilgāk iekarotājiem pretojās kurši un zemgaļi.

1224. gadā, kad biskaps Alberts un Zobenbrāļu ordenis sadalīja tikko iekarotās zemes Tālavu un Adzeli, ordenis savā īpašumā ieguva apdzīvotu vietu Agzeli (Gaujienas vissenākais nosaukums) un te uzcēla mūra pili.

1911. gadā Adzeles (Gaujienas) pilsdrupās sāka arheoloģiskos izrakumus. Darbus ātri pārtrauca un ieguvumi bija nelieli. Tika atraktas pils konventa – bruņinieku dzīvojamās ēkas atliekas. Ēkas austrumu pusē otrajā stāvā bijusi varbūtējā konventa kapelas zāle – dievkalpojumiem paredzēta telpa. Kapelas telpā atrada divas saglabājušās krusta velves sākuma daļas. Ārsienā bija iebūvēts trīsdalīgs logs ar paaugstinātu vidusdaļu, lai labi apgaismotu altāri. Kapela bijusi 10,3 m gara un 9,7 m plata – platība 77 m² un tā tautā saukta par pils baznīcu. Dievkalpojums kapelā – baznīcā piedalījās galvenokārt pili dzīvojošie bruņinieki un arī apkārtējie iedzīvotāji. Kapela ar īsiem pārtraukumiem karu laikā izmantota līdz 17.gs. sākumam, bet pils iemītnieku vajadzībām tā kalpojusi līdz 1702. gadam.

Luterisma nostiprināšanās zviedru laikos

Zviedru – poļu kara laikā (1600.–1629.) par virskundzību Baltijā, zviedri 1625. gadā ieņēma Gaujieni, bet pēc Altmarkas pamiera Zviedrija ieguva Vidzemi ar Rīgu un Dienvidigaujiju. 1626. gadā pēc Zviedrijas administratīvā iedalījuma Vidzemē un Dienvidigaujijā tika izveidota ģenerālgubernatūra. Tā tika sadalīta trīs lēņos: Rīgas, Kokneses un Tērbatas. Tērbatas lēni no latviešu novadiem ietilpa Alūksne, Gulbene, Gaujiena un Ērgeme. 17.gs. vidū zviedri Lielvidzemē par administratīvā teritoriālā posma iedalījumu, kas Latvijā pastāvēja jau 16.gs., atjaunoja apriņķi. 1693. gadā, lai pārkārtotu iedzīvotāju iedalījumu pēc tautību principa, no Tērbatas apriņķa Cēsu apriņķim pievienoja Alūksnes, Gulbenes un Gaujienas draudzes latviešu daļu.

Poļu laikos vācu muižniekiem bija ticības brīvība, bet tomēr priekšrocības ieguva katoļticīgie muižnieki. Pēc tam, kad zviedri okupēja Vidzemi, luterisms kļuva par oficiālu ticību, jo zviedri bija luterāņi. 1613. gadā ārpus Rīgas luterāņu mācītāji bija tikai Cēsīs, Āraišos, Allažos, Burtņiekos un Gaujienā. Toreiz Gaujienā luterāņu draudze vēl nebija nodibināta, bet mācītāji darbojās muižas pakļautībā.

Luterāņu draudze Gaujienā dibināta 1631. gadā un pirmais mācītājs bija Georgs Lemkens. Viņš strādājis draudzē no 1631. līdz 1642. gadam. Vēl 17.gs. un 18.gs. sākumā bijuši mācītāji: Johans Printers (1643), Mihails Hoheniuss (1644 – 1657), Bartholmans Stibners (1662 – 1667), Johans Burmeisters (1664 – 1675), Kriphiks (1689), Rihards Veidemans (1683 – 1702), Kristiāns Mulles (1703) un Matiass Lemhens (1704–1705).

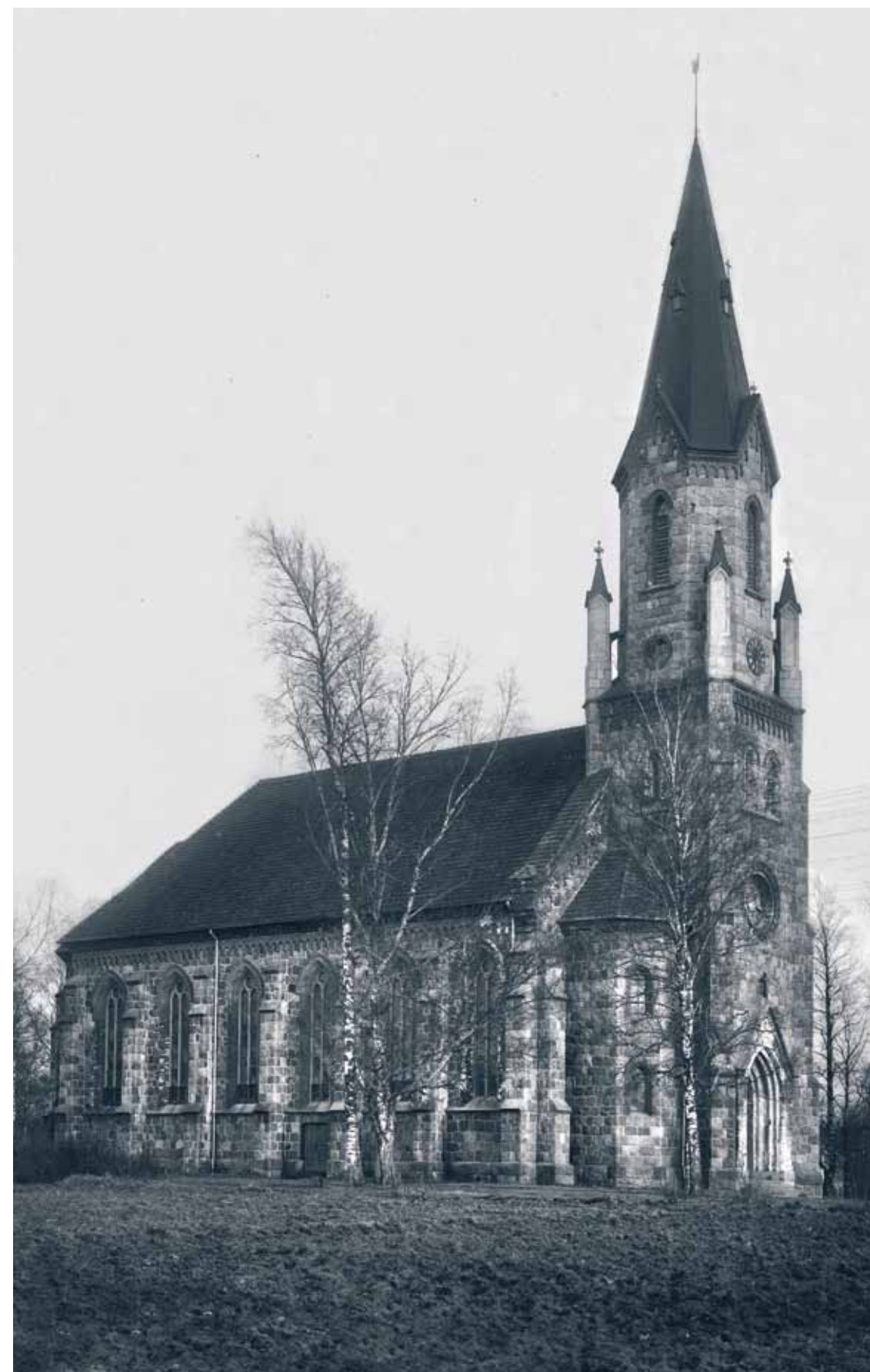
Jau poļu laikos Gaujienā bija gan luterāņi, gan katoļi. Kāds katoļu baznīcas vizitācijas raksts 1613. gadā min, ka ķecerī, t.i. luterāņi, uzcēlušī sev koka baznīcu miestnīņā pils ārpusē, kas saukta Sv. Marijas vārdā. Luterāņus apkalpoja mācītājs, kas dzīvoja Lutera muižā (Luttershof). Kad 1625. gadā Gaujienas ev.lut. draudzi ieņēma zviedri, visu novadu Gustavs Ādolfs uzdāvināja maršalam Akselam Banēram.

GAUJIENAS LUTERĀŅU DRAUDZES BAZNĪCAS

Pirmā luterāņu baznīca uzcelta 1613. gadā, kura ar īslaicīgiem pārtraukumiem pastāvēja līdz 1698. gadam. No 1698. gada līdz 1699. gadam amatnieki Krišjānis Videkēns un Heinrihs Vēde uzcēluši jaunu koka krustveida baznīcu, jo toreiz Vidzemē tika ieviests luterāņu baznīcu krustveida tips. Šai baznīcai bija visisākais mūžs no visām Gaujienā celtajām baznīcām. Dievnams pastāvēja tikai trīs gadus, jo Ziemeļu kara sākumā 1702. gadā krievu karaspēks to nodedzināja. 1703. gadā draudze dievkalpojumus noturēja rījā. 1703. gadā jau zināmie amatnieki H. Vēde un K. Videkēns nodedzinātās baznīcas vietā uzcēla pagaidu baznīcu, bet 1727. gada 3. oktobrī iesvētīja jaunu koka baznīcu, kuru uzcēla austrumos aiz 12. gs. senkapiem (aiz mežziņa mājas Gaujienas muižā). Šī baznīca tomēr nebija tik pamatīga, kā sākumā šķita, jo jau 1734. gadā vizitācijas komisijai Gaujienas mācītājs Einbergs sūdzējās, ka baznīcas jumts laiž cauri lietu. Baznīca arī pēc nelieliem remontiem visā 54 gadu pastāvēšanas laikā bija sliktā stāvoklī. Tomēr te dievkalpojumi notika līdz 1781. gadam.

1780. gadā iesāka celt jaunu koka baznīcu Gaujas stāvajā krastā, netālu no Livonijas ordeņa pilsdrupām. Šī vieta izceļas no dabas skaistuma viedokļa ar skatu uz Gauju un tās senleju. Baznīcas atrašanās vieta vēlāk iesaukta par Baznīckalnu un tā to turpina saukt arī mūsdienās. Šī baznīca no visām koka baznīcām pastāvēja visilgāk - 109 gadus. Baznīcu un skatu uz Gaujienas muižu 1793. gadā zīmējis J.V. Krauze un šis zīmējums ir redzams J.H. Broces krājumā "Monumente". Pēc vairāk nekā simts gadu pastāvēšanas, baznīca bija nolietojusies un jau pussabrukusi, tāpēc to 1890. gada 12. augustā nojauca. Nojauktās pēdējās koka baznīcas vietā pēc arhitekta

Skats uz Adzeli, baznīcu. Zīmējis Johans Vilhelms Krauze 1793. gadā. Latvijas Universitātes Akadēmiskā bibliotēka

Gaujienas luterāņu draudzes baznīca.

KOMPONISTS JĀZEPS VĪTOLS (1863.–1948.)

Jāzeps Vītols

Profesora J.Vītola uzņemšana par studentu kora Dziesmuvara goda biedru 1929. gadā

Jāzeps Vītols dzimis 1863. gada 26.jūlijā Valmierā, Neimaņa dzirnavās, ģimenei ciemojoties pie radiem. Pirmie viņa mūzikas skolotāji bija vecāki. Septiņpadsmit gadu vecumā viņš iestājās Pēterburgas konservatorijā. To beidzot 1886.g. (ar zelta medaļu), 23 gadus vecais latviešu mūziķis saņēma tūlītēju piedāvājumu strādāt savā alma mater par mācībspēku. Te aizsākās viņa pedagoģiskā prakse – no ierindas skolotāja līdz autoritatīvam teorētisko priekšmetu speciālistam – profesoram, sava neaizmirstamā audzinātāja N.Rimska – Korsakova pēctecim Pēterburgas konservatorijas kompozīcijas klasē.

Pēterburgas periods bija bagāts arī J.Vītola radošajā biogrāfijā. Šajā laikā radīti tādi nozīmīgi skaņdarbi kā “Gaismas pils”, “Beverīnas dziedonis”, “Karaļmeita”, kuri bija viņa sākums rast dairādē latvisko garu. Sākās ilga draudzība ar Jurjānu Andreju un citiem Pēterburgā dzīvojošiem latviešiem. Veidojās J.Vītola cieša saplūsme ar mūsu tautas atmodas laikmeta nacionālajiem ideāliem. Dzīvojot Pēterburgā, J.Vītols piedalījās vairāku dziesmu svētku organizēšanā Latvijā un uzstājās arī kā diriģents.

1918. gada rudenī Petrogradas konservatorijas rektors A.Glazunovs parakstīja komandējumu profesora J.Vītola pārcelšanai uz Rīgu. Un tā – otrais lielais pedagoģiskās darbības cēliens paša 1919.g. dibinātajā Latvijas konservatorijā kā šīs mācību iestādes rektoram līdz 1944. gadam.

Jāzeps Vītols atstājis ļoti nozīmīgu muzikālo mantojumu. Nevieni Latvijas Dziesmu svētki nepaiet bez viņa slavenajām kora dziesmām “Beverīnas dziedonis”, “Gaismas pils”, “Karaļmeita” un citām. Tautā iemīļotas latviešu tautsdziesmas viņa apdarē (“Aijā, zūžu”, “Āvu, āvu baltas kājas”, “Skaisti dzied lakstīgala”). Lieli nopelni J.Vītolam ir arī kā jauno mūziķu audzinātājam.

Par izciliem nopelniem latviešu tautas mūzikas kultūras attīstībā Latvijas valdība 1922. gada pavasarī profesoram J.Vītolam piešķīra bijušo Gaujienas barona fon Vulfa pili ar visu muižas centru. Taču J.Vītols no tās atteicās par labu gaujieniešiem,

kuru vēlēšanās bija rudenī pili atvērt ģimnāziju. Muižas pils vietā Jāzeps Vītols ar gandarījumu pieņēma savā īpašumā kādreizējo muižas alda māju, diķi un pusi no muižas dārza un lauksaimniecībā izmantojamu zemes gabalu – aramzemi un pļavas Gaujas krastā, kopplatībā 23 hektārus. Jau kopš bērnu dienām Jāzeps Vītols bija liels dabas mīļotājs, tāpēc Gaujiena ar tās ēnainajām alejām, simtgadīgo parku un gleznaino Gauju komponistam ļoti iepatikās. Vītoli apmetās bijušajā muižas alda mājā, ko sievai par godu komponists nosauca par “Anniņām” – kā kāzu velti Annijai. Abu kāzas visā klusībā notika gadu iepriekš – 1921. gada 1. maijā. Vītols ilgi šaubījās, vai bildināt Anniju – viņiem bija 27 gadu starpība. Tomēr vēlākā dzīve pierādīja, cik garīgi tuvu, lielas mīlestības un pašuzturēšanās aparātu dzīves draugu sev profesors bija iemantojis. Uzticīgā Annija dzīvesbiedra labā pameta savu muzikālo karjeru, bet divus gadus pirms kāzām viņa vēl bija operas soliste.

“Anniņās” Vītoli pavadīja vasaras un svētku brīvdienas no 1922. līdz 1944. gadam. Māja celta guļbūvē, apšūta ar dēļiem. Pirmā stāva balkonam profesors lika uzcelt otro stāvu. Sakoptajās, mājīgajās istabās Jāzepa Vītola radošajam garam nu beidzot tika sagādāts sen gaidītais klusums un miers. Annija ar Jāzepu dzīvoja “Anniņu” otrajā stāvā, lielajā istabā mājas rietumu pusē. Istaba bija iekārtota vienkārši, bet gaumīgi. Mēbeles – divas baltas gultas, pazems divāns, rakstāmgalds, koka krēsls, kāršu galdiņš, grāmatu plaukti, kumode, 2 naktsgaldiņi. Un, protams, klavieres. Pa logu pavērās romantisks skats uz ūdensrozēs ieskauto muižas parka veco diķi ar atjaunoto strūklaku, raibu meža piļu, kā arī (vēlākos gados) baltu gulbju pāri tajā. Uz diķi gājusi skaista taka. Gar tās abām pusēm sastādītas puķes, bet vidū – dobe, kur augušas mēnešrozēs garos kātos ar nokareniem ziediem. Pie terases virspus pagraba izlikta kastīte, kurās stādītas kreses.

Profesoram piederošo zemi apstrādāja pusgraudnieku Kārļa Butkas ģimene. Raža, atskaitot sēklas tiesu, tika dalīta uz pusēm. “Anniņās” strādāja dārznieks Žanis Ansbergs un dienestmeita Milda Gaile-Berķe. Visu saimniecību vadīja profesora sievas māsa Ērika līdz 1933. gadam. Viņa bija visa “Anniņu” kustamā un nekustamā īpašuma pārvaldniece. Ērikas pārziņā bija diezgan liela saimniecība – vairākas govīs, cūkas, aitas, pīles un vistas.

1933. gada 1. janvārī Ērika apprecējās ar Aleksandru Akmentiņu un aizgāja dzīvot pie viņa Zvartavas pagasta Jaunsmuižas “Dravās” – 10 kilometru no Gaujienas “Anniņām”. Vītoli un Akmentiņu ģimenes ļoti bieži satikās – viesojās “Anniņās” un “Dravās”. Pēc Ērikas par “Anniņu” saimnieci sāka strādāt Berta Miķelsone.

“Gaujiena ir mana paradīze” – mēdza teikt profesors Jāzeps Vītols, vadīdams

Firmsskolas vecuma bērni kopā ar skolotāju Salnu sagatavojušies dziedāt pie Anniņām komponista J.Vītola dzimšanas dienas rītā 1923. gada 26. jūlijā

Pateicība komponistam J. Vītolam

GAUJIENAS LUTERĀŅU DRAUDZES PAGASTSKOLAS

Gaujienas draudze aptvēra tagadējo Gaujienas, Trapenes, Virešu, Grundzāles un Zvārtavas pagastus. 19.gs. 2.pusē te darbojās 9 pagastskolas un 1 draudzes skola. Liela nozīme bija mācītāju rūpēm par skolu atvēršanu un saglabāšanu. Gaujienas pagasta teritorijas robežas no 19. gadsimta beigām līdz pašreiz noteiktajām ir vairākkārt mainījušās administratīvi teritoriālo reformu laikā.

Bormaņu pagasta skola

Ap 1831. gadu (pēc vecu cilvēku stāstiem) Bormaņu (tagad Trapenes) pagastā "Stempu" mājās mācītājs Keilmans iekārtojās "soda" skolu pie vietējā saimnieka un draudzes pērmindera Simaņa Bērziņa. Šo skolu ļaudis saukuši par soda skolu tāpēc, ka viņu apmeklēt bijuši spiesti tie, kas iesvētīšanas mācībā nepratuši "galvas gabalus", tas ir, baušļus un Bībeles stāstus. Tādu skolnieku nebijis daudz un sākumā tie skolā sanākuši reizi nedēļā. Tikai 1834. gadā uzcelta pirmā Bormaņu pagasta skola "Kristiņos". Šī skolas ēka ir saglabājusies līdz mūsdienām, izmantota kā dzīvojamā ēka. Par skolotāju strādājis tas pats pērminderis Simānis Bērziņš. Skolēnu nebijis daudz, no 12 līdz 15, kuri sanākuši skolā sākumā 2-3 reizes nedēļā un mācījušies lasīt, rakstīt, skaitīt lūgšanas un dziedāt baznīcas dziesmas. Skolotāja iztikai muiža piešķirusi skolai nelielu zemes gabaliņu. 1864. gadā blakus vecajai skolai ar zemnieku darbaspēku un muižas materiāliem, tika uzcelta lielāka skolas ēka no koka. Tajā ziemā mācīja 40 līdz 50 skolēnus sešas dienas nedēļā. Skola bija divgadīga, skolotāju jau algoja pagasts, pie atalgojuma piederēja arī skolas zemes izmantošana. Pirmais skolotājs šajā skolā bija Jāzeps Brūnis, kurš šajā skolā nostrādāja vairāk nekā divdesmit gadus. Viņam bijuši arī palīgi. Visu laiku bijis par palīgu Kancis, tad Ņeksis un Cīrulis. Skolēnu skaits pieaudzis un skolu apmeklējuši 50 līdz 60 skolēnu. Pēdējais Bormaņu pagastskolas skolotājs bija Ādolfs Greste un palīgskolotājs Augusts Vītols.

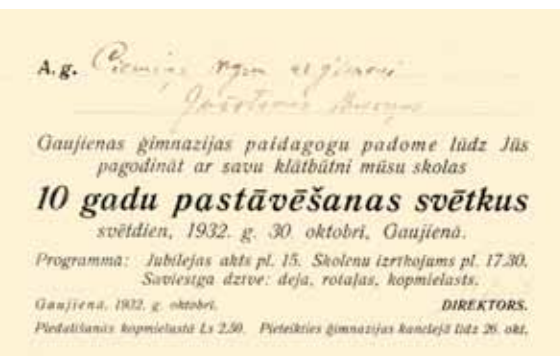
A.Greste bija sirsniņš un izpalīdzīgs skolotājs, bieži savu algu izlietoja trūcīgo skolēnu pabarošanai, pērkot grāmatas un burtnīcas, lai bērni varētu apmeklēt stundas. A.Greste un A.Vītols par piedalīšanos 1905. gada revolūcijā bija spiesti doties trimdā svešumā. Skola jau bija kļuvusi trīsgadīga, bet pēc 1905. gada kā revolūcijas perēklis tika slēgta. Skolas ēka nav saglabājusies. Daļa skolēnu no slēgtās Bormaņu pagastskolas pārnāca uz revolūcijas atplūdu laikā 1906. gada novembrī atvērto Verasskolu.

Gaujienas pagasta skolas.

Skolas saime 1929. gada maijā

Ielūgums uz skolas 10 gadu jubileju

1940. gada absolventes. No kreisās: Milija Balode, Austrā Grūberte, Skaidrīte Kārklīņa, Velta Kārklīņa

uz skolas vēsturi, materiālām grūtībām, ar kādām skola ir cīnījies un cīnās. Tālāk direktors stāstīja par vadības darbu, cerībām, izredzēm un pienākumiem nākotnē. Beidzot viņš lūdza valdības un pašvaldības pārstāvjus atbalstīt joprojām Gaujienas ģimnāziju kā lauku vidusskolu, izglītības nesēju plašajā Gaujienas apkārtnē. Tad runāja izglītības ministrs A. Čeniņš. Viņš plaši aprādīja lauku ģimnāziju nozīmi un uzdevumus jaunatnes audzināšanā, izglītībā un vispār latvju kultūras veicināšanā. Tālāk ministrs aizrādīja, cik nepareizi dara tie laucinieki, kas sūta savus bērnus pilsētas ģimnāzijā. Laucinieku bērni, ejot ģimnāzijā pilsētā, drīz vien atsvešinās no lauku dzīves un saviem vecākiem, turpretim apmeklējot lauku ģimnāziju, tas nenotiek. Ministrs uzaicināja gaujieniešus vairāk interesēties un rūpēties par savas ģimnāzijas materiālo stāvokli. Runas nobeigumā ministrs paziņoja, ka pie iestāšanās universitātē Gaujienas ģimnāzija ir otrā vietā pēc izturēto pārbaudījumu skaita un novēl skolai joprojām sekmīgi strādāt lauku jaunatnes izglītošanas un audzināšanas darbā.

Tad sekoja citi runātāji. Skolu apsveica Gaujienas Dārziema pamatskolas priekšnieks V. Vārtukapteinis, Gaujienas Umalnieku 6. kl. pamatskolas priekšnieks R. Grinbergs, Trapenes 6. kl. pamatskolas priekšnieks E. Vēvers, Grundzāles 6. kl. pamatskolas priekšnieks J. Klāvs, Gaujienas pagasta valdes vārdā priekšsēdētājs J. Liepiņš, Gaujienas pagasta valdes darbvedis J. Jaunozols un citi. Gaujienas ģimnāziju 10 gadu jubilejā telegrāfiski apsveica Valsts prezidents Alberts Kviesis:

“Pateikdamies par laipno ielūgumu ģimnāzijas desmit gadu svētkos, 30. oktobrī, ar šo nosūtu sirsniņu sveicienu Jums un visai pedagogu saimei, ģimnāzijas audzēkņiem un tāpat viņu vecākiem. Kā viena no retajām vidusskolām, kas nolikta darboties uz laukiem, Gaujienas ģimnāzija veic lielu kultūras darbu savā malā. Audzinot jauno paaudzi krietnu raksturā un gaišu garā, viņa nes savu gaismu plašai apkārtnē. Šī nozīmē novēlu vislabākās sekmes arī turpmākās gaitās.”

Ministru prezidents M. Skujenieks:

“Pateikdamies par laipno ielūgumu uz skolas desmit gadu pastāvēšanas svētkiem, sveicu audzinātājus un audzēkņus un novēlu, lai nesot gara gaismu mūsu lauku vidū,

Gaujienas ģimnāzija sargātu un stiprinātu saites, kas vieno mūsu jaunatni ar dzimtenes sētu un ārēm.”

Latvijas Konservatorijas rektors prof. Jāzeps Vītols:

“Gaismu nesot, mieru vairot, labklājību sekmējot, tālāk un turpmāk vislabākos panākumus.”

Valkas apriņķa valdes priekšsēdētājs A. Čimerals:

“Jūsu 10 gadu darbības atceres dienā Valkas apriņķa valde izsaka atzinību un pateicību visiem skolas darbiniekiem un tiem, kas šās skolas dibināšanu un uzturēšanu sekmējuši, jo šī valsts pierobežas rajonā vienīgi izglītības spēks var uzturēt modru garu un darbā stipras rokas.”

Telegrammas vēl bija sūtījuši: prāvests Kundziņš, 7. Siguldas kājnieku pulka komandieris Frickauss, Valkas apriņķa priekšnieks Briedis, Latvijas vidusskolu skolotāju biedrība un bijušais ilggadīgais Gaujienas ģimnāzijas padomes loceklis Rožlāps.

Sveicienus un labākos novēlījumus bija sūtījuši visi Ziemeļvidzemes ģimnāziju direktori, vairāki pamatskolu pārziņi un vēl daudzi citi bija apsveikuši ģimnāziju tās svētkos. Šie apsveikumi un novēlējumi liecināja, ka Gaujienas ģimnāzija savu desmit gadu pastāvēšanas laikā ir guvusi daudz draugu un labvēļu valdības pārstāvjos un visā plašā sabiedrībā.

Svētku programmas otrā daļā bija skolēnu teātris. Uzveda M. Šlesera vadībā J. Akuratera “Sidraba birze”. Visas vietas skolas zālē bija ieņemtas. Pēc teātra sekoja saviesīgs vakars ar dejām un rotaļām, kā arī kopmielasts. Visiem svētku dalībniekiem bija nedalīta doma un vēlēšanās, lai Gaujienas ģimnāzija augtu un zeltu joprojām un nestu izglītību un gara gaismu visai plašai apkārtnē.

1935. gada 28. janvārī Ministru prezidents Kārlis Ulmanis savā vārda dienā pasludināja “Draudzīgo aicinājumu”, aicinot ikvienu atcerēties savu pirmo skolu. Draudzīgais aicinājums, pārvērties par zeltābeli, nesa bagātīgus augļus. Daudz, ļoti daudz skolu kļuva bagātākas un mājīgākas ar vērtīgām grāmatām, skaistām gleznām, naudas balvām, radio, kino aparāturu un citiem mācību līdzekļiem. Gaujienas ģimnāzija no 1935.–1940. gadam no Draudzīgā aicinājuma dāvinātājiem saņēma 1194 latus, 320 grāmatas un klavieres.

Ģimnāzijā no baronu laikiem bija palikušas divas rokoko porcelāna vāzes, 60 cm augstas, zaļā pamatkrāsā ar zeltītu cilņu rotājumu un baltos laukumos daudzkrāsaini gleznotām puķēm. Kaut gan vāzes bija bojātas, tās estētiski varētu dekorēt vestibulu, kā ievērojami senās kultūras pieminekļi, 1934. gada 16. jūnijā ar Skolu departamenta piekrišanu ģimnāzijas direktors Jānis Osīts bija spiests abas vāzes nodot Pieminekļu valdei, jo tā uzskatīja, ka šīm ļoti vērtīgajām vāzēm jāatrodas valsts glabāšanā.

1940. g. skolotāji. No labās: Punka, More, Teodoroviča, direktors Osīts, darbvedis Zālītis, Račevska, Pētersone, Punka, Račevskis, Rone, Mors, ārsts Lūsis

Kārļa Ulmaņa “Draudzīgais aicinājums” 1935. g. 28. janvārī, aicinot ikvienu atcerēties savu pirmo skolu

Rokoko stila vāze no bijušās Gaujienas muižas. Fotografējis V. Vittands 1929.g. jūlijā

Gaujienas muzejs uzvarēja LR 85. gadadienai veltītajā skolu muzeju konkursā. No kreisās vēstures sk. L. Bukovska, direktore I. Zariņa, H. Grāvis, gidi S. Paisuma, D. Kūma, E. Liepiņa, 2. rindā A. Kļavs, I. Alwaters, K. Plaums

Vilciņš un skolas sols

“Vilciņš”

Muzejā ir neparasts eksponāts – vilciņš – apaļa koka ripa ar dzelzs apkalumu, garš kāts, rokturis, aukla. Tas ir 200 gadus vecs uguns ieguves rīks ar daudzšķautņainu tērauda serdeni zem ripas. Ar auklas palīdzību ripu grieza cieta akmens iedobē, kurai apkārt bija pakulas vai sauss siens. To aizdedzināja no akmens izlēkusi dzirkstele.

Skolu muzeju skates rezultāti

Sagaidot Latvijas Republikas 85. gadadienu, valstī tika organizēts novadpētniecības konkurss – skate “Es, mana ģimene, skola un novads”. Otrās kārtas izvērtēšana notika 2003. g. no 22. septembra līdz 22. oktobrim, kad vērtēšanas komisija sešos maršrutos izbrauca un iepazīs ar 85 izglītības iestāžu muzejiem, kuri pilsētu un rajonu skatēs tika atzīti par labākajiem.

Muzeji tika sadalīti trijās grupās. Starp 39 vidusskolu iestāžu muzejiem Gaujienas muzejs tika atzīts par vienu no labākajiem valstī un saņēma Muzeju Valsts pārvaldes atzinības rakstu un Izglītības un Zinātnes ministrijas un Valsts Jaunatnes Iniciatīvas centra diplomu.

Tika apbalvoti arī aizrautīgākie, dedzīgākie un neatlaidīgākie cilvēki, kuri savu skolas muzeju vada jau vairākus desmitus gadu un kuriem šis darbs ir kļuvis par neatņemamu dzīves sastāvdaļu. Lai pateiktos šiem pedagogiem par viņu nozīmīgo ieguldījumu savas skolas, novada un valsts vēstures pētīšanā, saglabāšanā un nodošanā nākamajām paaudzēm, žūrija apbalvoja arī Gaujienas vidusskolas muzeja vadītāju Hariju Grāvi.

Personības, kas palīdzēja

Novadpētniecības darbā, muzeja iekārtošanā un darba turpināšanā visvairāk palīdzēja direktore Velga Meldere, kā arī skolotāji Anita Liepiņa, Māra Mežgaile, Biruta Mīrķe, Jānis Barkovskis, Dace Ampermane un Edmunds Zvaigzne.

Aktīvi darbojās skolēni – novadpētnieki: Inārs Skujiņš, Aivars Tralla, Skaidrīte Krūmiņa, Māra Slišāne, Gita Ciemiņa, Gita Sepe, Ilze Kalniņa, Gunta Lice, Āris Lipstoks, Maija Circene, Ira Krilova, Lauma Ausekle, Andra Lāce, Agita Lāce, Agita Salmiņa, Anita Simone, Sanita Buliņa, Dace Bernarte un vēl daudzi citi, visus nav iespējams nosaukt.

Tagadējais muzejs ir no jauna piedzimis, jo līdz 2002. gadam ekspozīcija pilnībā tika pārkārtota. Skolas direktore Ieva Zariņa un pagasta pašvaldība sniedza materiālo un morālo atbalstu. Bet vislielāko darbu muzeja iekārtošanu veica skolotāja Līga Bukovska un daudz šai darbā palīdzēja Ina Zemņeckā, Linda Barkovska, Māra Kārklīņa, Jānis Ciguzis, Ingrida Tārauda, Andrejs Puļļa, Jānis Harkins, Ruta Antona un viss skolas kolektīvs, kas bija ļoti atsaucīgs un deva morālo atbalstu muzeja pārvērtībai. Novadpētniecībā un muzeja iekārtošanā ir nepieciešams liels garīgais pacēlums un morālais atbalsts un to Harijs Grāvis ir saņēmis no daudziem šī darba entuziastiem. Visvairāk no Trapenes novada pētnieka, skolotāja Harija Ausekļa, no Cesvaines ģimnāzijas skolotājām Ingridas Evardsones un Ilgas Holstes. Hariju Grāvi iedvesmoja viņu panākumi arī savā darbā.

Jānis Egle

Dzimis Gaujienas pagasta Dārtas muižā. Pēc Augšgaujas pamatskolas beigšanas izmācījies un strādājis par pulkstenmeistaru. Ap 1917. gadu apguvis otru profesiju – fotografēšanu. Kad Gaujienas pagasta valde sadalīja centra teritoriju amatnieku vajadzībām, Jānis Egle izlozēja zemes gabalu stāvajā Gaujienas krastā pie Baznīckalna, kur 1932. gadā uzcēla dzīvojamu māju un foto paviljonu. Jānis Egle Gaujienā strādāja par fotogrāfu no 1917. līdz 1943. gadam. Visvairāk fotografējis portretus, svinības, lauku darbus, vidusskolu, svētku brīžus. Brīvajos brīžos J. Egle kopis nelielo piemājas saimniecību, ap 60 bišu saimes un dārzu. Fotografēšanu bijis spiests pārtraukt 1943. gadā, jo nav bijis iespējams iegādāties materiālus un ķīmikālijas. 1949. gadā J. Egle sācis strādāt par meteorologu un hidrologu.

Jānis Egle ir atcerējies un daudz stāstījis vidusskolas novadpētniekiem par Gaujienas notikumiem. Fotoaparātus viņš uzdāvināja Rīgas muzejiem, un fotogrāfiju stikla negatīvus novēlēja Gaujienas vidusskolas un pagasta muzejam.

Jānis Egle novadpētniekiem stāsta par Gaujienas vēsturiskajiem notikumiem

Meliorācijas darbi 20. gs. sākumā, J. Egles foto

Jānis Egle meteorologa un hidrologa darbā

Silvija Morīte, pagasta izpildkomitejas priekšsēdētāja no 1986. līdz 1990. gadam

Veronika Jurča, pagasta padomes priekšsēdētāja no 1990. līdz 1994. gadam

Mētra Kalniņa, Gaujienas pagasta padomes priekšsēdētāja no 1994. līdz 2001. gadam.

veidošanā par skaistu, kultūrvēsturiskām tradīcijām bagātu vietu. Pieci objekti – Mācītājmāja, Pašū muiža, Gaujienas un Zvārtavas pilis un Gaujienas muižas ansamblis, tika iekļauti Eiropas kultūrvēsturiskā mantojuma sarakstā. Gaujienieši piedalījās arī pasākumā “Ozolu Vainags Latvijai”, kad, mežziņa Ērika Strazdiņa vadībā, 1997. gada 24. aprīlī gar Latvijas robežu sastādīja 32 kokus. 1997. gadā Gaujiena uzņēma pasaules latviešu “3x3” nometni, uzsāka sadarbību ar Vācijas Lūdersfeldes pagastu, notika vairāki kopīgi pasākumi un braucieni. Aktīvi sākās projektu rakstīšana, meklēti līdzekļi pagasta attīstībai, remontiem, kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanai. Ar labiem panākumiem Gaujiena piedalījās ikgadējā konkursā “Sakoptykais Latvijas pagasts”, dažādos televīzijas un radio raidījumos – “Savai zemītei”, “Province”, “Tēvu laipa šai zemē”, “Mājas svētība”, saņemtas daudzas atzinības, goda raksti. 2000. gadā Mētra Kalniņa, kā Gaujienas pagasta padomes priekšsēdētāja, saņēma balvu – “Provinces krēsls”.

2001. gadā par Gaujienas pagasta padomes priekšsēdētāju tika ievēlēts Viesturs Dandens. Darba pieredze kā deputātam un priekšsēdētājas vietniekam iepriekšējā periodā ļāva uzsākt nopietnu un atbildīgu pašvaldības grāmatvedības, budžeta pieņemšanas un izpildes sakārtošanu. Gadu no gada tika uzlaboti strādājošo darba apstākļi (telpu remonts, internets ar pastāvīgu pieslēgumu no 2001. gada, jauni datori, printeri utt.) un, proporcionāli ieņēmumiem, palielinātas darba algas. Šajā periodā pašvaldība četras reizes uzvarējusi rajona konkursos “Sakoptykais Latvijas pagasts” un trīs reizes piedalījies Vidzemes novada konkursos, kur 2005. gadā gūta uzvara nominācijā “Lauku ceļa saimnieks 2005”, saņemot 10000,- Ls naudas balvu. Lielu ieguldījumu pagasta attīstībā devis Ineses Mucenieces enerģiskais darbs. No 2002. gada 2. septembra darbojas pagasta Biznesa, informācijas, izglītības un tūrisma (INFO) centrs. Pabeigts un apstiprināts Gaujienas pagasta teritoriālpārplānojums, sagatavoti, iesniegti un realizēti daudzi projekti, kas būtiski uzlabojuši Gaujienas infrastruktūru, veicinājuši iedzīvotāju izglītību un informācijas pieejamību. 2008. gadā pabeigta muižas kompleksa ūdensvada un kanalizācijas rekonstrukcija, gūta pieredze

Gaujienieši konkursa “Latvijas sakoptykais pagasts” Vidzemes novada noslēguma pasākumā Kocēnos

Eiropas Savienības līdzekļu apguvē. Ar Inetas Riepnieces iniciatīvu realizēti daudzi Valsts kultūrkapitāla fonda atbalstīti projekti Gaujienas kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanā un izpētē. Veikts nopietns darbs pie pašvaldības īpašumu apzināšanas un sakārtošanas, inventarizēti un ierakstīti Zemesgrāmatā daudzi pašvaldības īpašumi, noasfaltēti vairāki pašvaldības un valsts autoceļi, ierīkots apgaismojums. Sadarbībā ar valsts institūcijām, rekonstruēta autobusu pietura Gaujienā, tilts pār Gaujas upi. Pašvaldības komandas regulāri piedalījušās rajona sporta aktivitātēs, sagatavots tehniskais projekts sporta zāles celtniecībai. Kopš 2001. gada V. Dandena vadībā darbojas orientieristu pulciņš, kurā sagatavoti valsts izlases dalībnieki startam Eiropas jauniešu čempionātos un citās ārzemju sacensībās. Pašvaldības un vidusskolas bibliotēkas telpas aprīkotas ar datoriem un pastāvīgo interneta pieslēgumu. 2002. gadā, kā pirmais no rajona muzejiem, tika akreditēts J. Vītola memoriālais muzejs “Anniņas”, katru gadu notiek jau tradicionālās Jāzepa Vītola Mūzikas dienas un bērnu mūzikas skolu audzēkņu radošā nometne “Vītolēni”. Sadarbībā ar Nodarbinātības Valsts aģentūru, realizēti projekti par ilgstošo bezdarbnieku un cilvēku ar īpašām vajadzībām iesaistīšanu darbā pašvaldības iestādēs un nodaļās. Viestura Dandena nosvērtais raksturs, dziļi izanalizētie un pārdomātie lēmumi ir nodrošinājuši vienotu uz saskaņotu kolektīva darbību, ļaujot darbiniekiem strādāt radoši, ar iniciatīvu, veicinot arī uzņēmējdarbības attīstību Gaujienas pagastā.

Gaujienā vajadzīga netradicionāla saimniekošana, jo Gaujas ielejas neparastā, salīdzinoši neskartā daba nodrošina daudzu

Riepnieku ģimene pie Latvijas Valsts prezidentes Vairas Viķes Freibergas 2003. gada 19. decembrī

Viesturs Dandens, pagasta padomes priekšsēdētājs no 2001. līdz novada reformai 2009. gadā

Pagasta padomes sēde 2007. gadā. No kreisās deputāti J. Ceļembergs, I. Zariņa, V. Einberga, V. Dandens, Ē. Strazdiņš, A. Rubins

Andreas Adāls, Zviedrijas vēstnieks (otrais no kr.), viesojoties Gaujienā 1996. gada maijā.

Harijs Grāvis

Skolotājs, novadpētnieks,
Triju zvaigžņu ordeņa kavalieris.

Esmu dzimis Valkas apriņķa Ilzenes pagasta Ozollejās 1924. gada 2. septembrī. Tēvs piedalījies Latvijas brīvības cīņās- Cēsu kaujās pret landesvēru un dzelzs divīziju, bet 1919. gada novembrī piedalījies Rīgas atbrīvošanā no bermontiešiem. Tēvam par piedalīšanos brīvības cīņās Latvijas valdība zemes reformas laikā piešķīra zemi Ilzenes pagastā.

Zemes kopšanas grūtajā darbā vecāku jaunsaimniecībā pagāja mana, māsas Ausmas un brāļa Pētera saulainā, laimīgā bērnība, satiecība un ģimenes mīlestība. Vecāki bija latviski patriotiski un reliģiozi noskaņoti un tā audzināja arī mūs, bērnus. Izglītību ieguva Ilzenes pamatskolā un Ernsta Glikas Alūksnes Valsts ģimnāzijā, toreiz Alūksnes pilsētas vidusskolā. Tālāk, neklātienē mācoties, beidzu Rīgas skolotāju institūta

Harijs Grāvis kopā ar Valsts prezidenti Vairu Viķi-Freibergu, meitu Aigu un dēlu Andri Triju zvaigžņu ordeņa pasniegšanas svēībās 2003. gada 17. novembrī

vēstures fakultāti(1953.g.) un Latvijas Valsts universitātes Vēstures un filoloģijas fakultātē ieguva augstāko izglītību vēstures specialitātē (1962.g.).

Visu mūžu- 43 gadus strādāju par skolotāju, mācot vēsturi, fiziku un ģeogrāfiju. No 1947. gada Jaunlaicenes un no 1950. gada Trāpenes pamatskolās, bet no 1952.līdz 1990. gadam Gaujienas vidusskolā.

Pēc vairākkārtējas atteikšanās iestāties komunistiskajā partijā rajona partijas komiteja man aizliedza mācīt vēsturi. Padomju okupācijas laikā atteikšanās iestāties komunistiskajā partijā tika uzskatīta par padomju varai naidīgu nostāju. Tajā laikā (ap 1960. gadu) lauku vidusskolās sāka mācīt lauksaimniecības priekšmetu pamatus. Es pārkvalificējos un sāku mācīt lauksaimniecības mehanizāciju- traktormācību, biju arī internāta audzinātājs.

Latviski patriotiskā audzināšana ģimenē, mācības Ilzenes pamatskolā un Alūksnes ģimnāzijā palīdzēja iemīlēt Latvijas vēsturi. Sava novada pētīšana, kas ir Latvijas vēstures sastāvdaļa, kļuva par manu mūža mīlestību. Šo darbu es turpinu nu jau gandrīz sešdesmit gadus. 1952. gadā vidusskolā nodibināju vēstures pulciņu. Tolaik prasība bija pētīt revolūcijas un Lielo Tēvijas karu, taču vienlaikus es personīgi vācu materiālus par gaujieniešu piedalīšanos Latvijas brīvības cīņās, par dzīvi Gaujienas novadā Latvijas brīvvalsts laikā, par latviešu leģionāriem un nacionālajiem partizāniem.

1968. gada oktobrī Gaujienas vidusskolā atklājām novadpētniecības muzeju, izmantojot toreiz atļautos materiālus par pagasta un skolas vēsturi. Sākoties atmodai, muzeju reorganizējām ar jauniem stendiem un materiāliem, kas parāda skolas un novada vēsturi patiesā gaismā.

Ar daudzajos darba gados iegūto pieredzi novadpētniecībā, izmantojot arhīvus, bibliotēku materiālus, vietējo iedzīvotāju atmiņas un apzinot vēsturiskās vietas dabā, uzrakstīju šo grāmatu "Gaujiena- Adzele", kas veltīta Gaujienas novada vēsturei. Ceru, ka grāmata palīdzēs gaujieniešiem iemīlēt vietu, kur viņi dzīvo, jo no mājvietas sākas mīlestība uz visu valsti.

ZIEDOTĀJI GRĀMATAS IZDOŠANAI

<i>Agnese Pilmane</i>	<i>Erna Plataiskalne</i>	<i>Laima Poševa</i>	<i>Signe Sēkliņa</i>
<i>Aiga Bērziņa</i>	<i>Ēvalds Vēciņš</i>	<i>Laimonis Jaukulis</i>	<i>Tamāra Einberga</i>
<i>Aivars Nātre</i>	<i>Gaida un Gunārs Leoski</i>	<i>Līga Bukovska</i>	<i>Uldis Jaukulis</i>
<i>Aldis Veinbergs</i>	<i>Gaujienas draudze</i>	<i>Lilija Pliškina</i>	<i>Velga Meldere</i>
<i>Andrejs Ivanovs</i>	<i>Ieva Zariņa</i>	<i>Maigonis Antons</i>	<i>Veneranda Kustova</i>
<i>Andrejs Tambergs</i>	<i>Ievija Rožlapa</i>	<i>Maruta Zariņa</i>	<i>Vera Pavlovska</i>
<i>Andris Apinītis</i>	<i>Ilga Dauškāne</i>	<i>Mētra Kalniņa</i>	<i>Veronika Jurča</i>
<i>Andris Ruselis</i>	<i>Ilze Martinsons</i>	<i>Mirdza Liepiņa</i>	<i>Viesturs Dandens</i>
<i>Ārija Pugača</i>	<i>Inese Lukjanoviča</i>	<i>Modris Jaunbērziņš</i>	<i>Viesturs Zariņš</i>
<i>Āris Dandens</i>	<i>Inga Poševa</i>	<i>Pauls Rozenbergs</i>	<i>Vilnis Kaksis</i>
<i>Biruta Kalniņa – Jāņkalne</i>	<i>Janīna Višķere</i>	<i>Pēteris Dalderis</i>	<i>Gaujienas vidusskolas skolotāji</i>
<i>Daina Sīņņikova</i>	<i>Jānis Krišjānis</i>	<i>Priedes ģimene no ASV</i>	
<i>Dzintra Račevska</i>	<i>Jānis Uskliņģis</i>	<i>Ruta Antona</i>	
	<i>Kārlis Krūmiņš</i>	<i>Sarmīte un Ziedonis Varti</i>	

Gaujienas vidusskolas 1958. gada 32. izlaiduma absolventi:

<i>Mārtiņš Ernests Sļeņģis</i>	<i>Sprancmane Māra</i>	<i>Poriete Dainuīte</i>	<i>Lauze Lauma</i>
<i>Kalniņa Valda</i>	<i>Eglīte Ausma</i>	<i>Ozola Aina</i>	<i>Jencīte Rasma</i>
<i>Cirulis Indriķis</i>	<i>Kalāce Inta</i>	<i>Kalniņa Inta</i>	<i>Vieglā Elza</i>
<i>Priede Ausma</i>	<i>Krilovs Leons</i>	<i>Sļeņģis Andrejs</i>	<i>Saleniece Aina</i>
<i>Rudzīte Rita</i>	<i>Mīta Anna</i>	<i>Bērziņa Alma</i>	<i>Kanalepa Ilga</i>
<i>Āminis Juris (Georgs)</i>	<i>Tomīna Valda</i>	<i>Kalvis Gunārs</i>	
<i>Burijs Nikolajs</i>	<i>Valdovska Anita</i>	<i>Nātre Ansis</i>	

Gaujienas pils galvenā fasāde.Valkas apr., Gaujienas pag. Datējums: 1929. g. jūlijā Foto: V. Vittands. LNVN

GAUJIENA

Adzele-Gaujiena 900

Skats uz Gaujienu un baznīcu, ap 1917. g., J. Egles foto

1111=2011